

DE LAATSTE JAREN

VAN DE OUDE VISMIJN

+++++

+
+
+
+
+
+
+
+

+++++

Richard VERBANCK

+++++

+
+
+
+
+
+

DE LAATSTE JAREN VAN DE OUDE VISMIJN

+++++

Wanneer de groten der aarde hun herinneringen neerschrijven dan doen ze dit meestal om hun eigen fouten goed te praten en om hun gewezen vijanden , die dan meestal reeds begraven liggen , nog dieper onder aarde te stampen . Dat soort lektuur verheugt zich over een ruim lezerspubliek .

Niemand zit echter met ongeduld te wachten op de enkele herinneringen van een doodgewone mens die eigenlijk nooit daden heeft gesteld en alleen zijn tijd heeft beleefd . Dus zeker ook niet op de mijne .

En toch ! Nu ik op de leeftijd ben gekomen waarop de warmte van mijn onderbroek van meer belang is dan de kleur van mijn plastron en er reeds twee generaties achter mij liggen , terwijl een derde generatie in de maak is , ondervind ik iedere dag hoe weinig de nakomelingen kennen over het Oostende van vroeger . Wanneer ik spreek over toestanden die nog maar een veertigtal jaar geleden bestonden , over de crisistijd , over de taalperikelen op school en over het stadsbeeld dat zo grondig gewijzigd werd , dan weten ze daarover niets . Velen hebben niet eens een idee waar de oude vismijn stond en ze kunnen niet beseffen in welke mate dit gebouw een heel stadsdeel leven gaf en domineerde .

Die oude vismijn is mijn jeugd geweest . Toen ik vijf jaar oud was werd ik iedere morgen gewekt door het geratel van de wagens en de dravende paarden die de vis naar de mijn brachten en als ik uit bed stapte en door het venster keek was alles vol leven en beweging . De kopers stroomden toe , en op straat was het een gaan en keren van en naar de vele herbergen . Op dat ogenblik stond mijn moeder reeds uren achter de toog van " 't Meivischje " , terwijl mijn vader , visafslager , ook reeds volop aan het werk was .

Buiten de schooltijd werd ik dus steeds geconfronteerd met de vismijn en de mensen die er hun bezigheid hadden . Het was mijn speelterrein vol afwisseling , maar terzelfdertijd had ik schrik voor deze reus . Ik keek vol ontzag op naar de vishandelaars, en het werk van de knechten leek mij verschrikkelijk vuil en zwaar . Ik hoopte maar dat ik daar nooit zou terecht komen want ik vreesde de volheid van dit leven en meende dat ik nooit zoveel ruwheid zou te boven komen .

Naarmate mij op school een beetje beschaving werd bijgebracht werd mijn afkeer groter en ik was vast besloten een andere richting uit te gaan , zeker niet de opvolging van mijn vader te verzekeren , en nooit met vis in aan raking te komen . Ik was ten andere behebt met een minderwaardigheidsgevoel en een gemis aan strijdlust zodat ik geenszins gewapend was om een loopbaan aan te vangen tussen al deze straffe mannen .

Ik stond vol bewondering voor de jonge bedienden die zich naar de stationsbarak op de vistafel begaven om een dikke pak vrachtbrieven af te stempelen . Dat waren nog hele grote dokumenten die stuk voor stuk , en volgens het getal collis van de corresponderende zending , vijf tot tien stempels ontvingen . Die bewegingen , weg en weer van het stempelkussen naar de vrachtbrief , gingen katterap en de bedienden maakten er een demonstratie van wanneer enkele snotters van mijn leeftijd stonden toe te kijken . Zo ver zou ik het zeker nooit brengen ...

Ik heb het ZO ver gebracht want wie uit het voorgaande zou opmaken dat mijn studies aan het atheneum mij steeds verder verwijderden van de vismijn heeft het mis voor .

Ik kon daar niet aarden . Deze school was nog halfslachtig in deze zin, dat enkele hoofdvakken uitsluitend in het Frans werden gegeven en dat was voor mij een grote handicap . Ons hoofdvak - handel - moest in het Nederlands onderwezen worden maar dat vertikte de prof , een verbasterde Limburger . Hij onderwees lekker voort in het Frans . Daarbij kon hij mij persoonlijk niet luchten omdat ik te jong was voor zijn klas en nog een korte broek droeg . Tot overmaat van ramp droeg ik eens mijn les voor in het Nederlands - wat officiëel mocht - en gezien we toen nog volop strijd voerden voor een Vlaamse universiteit , die er nog niet was ondanks alle gedane beloften van de ene zijde en alle volbrachte offers van de andere zijde , beschouwde de leeraar zulks als een regelrechte uitdaging aan zijn adres . Hij schold mij uit voor : ezel , lomperik , boer , en daarmee was mijn lot bezegeld .

De rest was trouwens ook niks . Ondanks de uitleg van onze humorloze leeraar Nederlands kon ik in de " Familie Stastok" en de " Familie Kegge " niets geestigs ontdekken , terwijl het rithme van de duizenden dreunende alexandrijnen van " l' Art poetique " van Boileau mij in slaap wiegden .

Het schooljaar 1930 - 31 was voor mij het laatste . Ik had één enkele prijs verdiend . Ik durf niet zeggen in welk vak want iedereen bekam hiervoor een prijs . Ik ben niettemin naar de prijsuitreiking getrokken in de feestzaal van het stadhuis, want een boek is een boek en ik had er recht op . Het

werd mij overhandigd door een officier die me op afwezige toon zei : " Vous avez bien travaillé , mon ami . Je vous f licite ." Ik dacht nijdig bij mezelf : " Lacht met je metje , zot ! " , en trok mijn plaats op met in de hand " Het Belgisch Vaderland" ...

o
o

Nu nog geldt het oude spreekwoord : " Als ge voor niets deugt , dan zijt ge nog altijd goed voor de vismijn . " In mijn geval was dat zeker toepasselijk want " dat gaapte lijk een oven"

Ik kwam er onrechtstreeks terecht want na voor de tweede maal mijn vakantie werkend doorgebracht te hebben in een oesterput , werd beslist dat ik voor een jaartje dienst zou doen in de viswinkel van kozijn Henri Verbanck , te Doornik . Daar zou ik de zoon des huizes vervangen , die opgeroepen was bij het leger . Ik ben teruggekeerd met een zekere dosis vakkennis en een grondige afkeer voor gekookte oude duiven . Kozijn Henri was duivenmelker , moet u weten , en ergens moesten de beesten hun vliegloopbaan beindigen . Centen bracht ik niet mee want dat alles heb ik gratis voor niks gedaan om de stiel aan te leren.

Ik had dus al een referentie toen ik weer op straat stond . Ik kende wat van vis , een mondvol Frans , kon ook een beetje machineschrijven , en was dus geschikt om op een bureel te gaan werken .

Een plaats vinden was te dien tijde niet gemakkelijk . We leefden in volle crisisperiode en de werkloosheid was enorm. Ik persoonlijk had daar nooit iets van gemerkt want een jongen van zestien , wiens ouders beiden werkten , en die bijgevolg geen boterham zonder toespijs voorgezet werd , maakte zich geen zorgen over sociale problemen , ik aanvaardde de wereld zoals ze was en het is maar enkele tijd later dat mijn ogen geopend werden.

Ik kreeg niettemin tamelijk vlug een job . Bij een babbelte tussen pot en pint klampte mijn moeder gemelijk een paar vishandelaars aan en ze vond er dadelijk een die de waardin van de herberg waar hij dagelijks over de vloer kwam , niets kon weigeren . Uit deze zwakheid werd profijt getrokken want het bureel van de man , die trouwens enkel zaakvoerder was van een grote firma , was ruim volzet en mij had hij zeker niet nodig . Anderszijds was het zo dat de bediendenlonen zodanig laag waren dat een extrauitgave van driehonderd frank per maand zeker niet regelrecht naar de failliet zou leiden .

Ik mocht effekens typen op de schrijfmachine en werd dadelijk aanvaard bij de firma Pede .

o
o

Wat was er aan het gebouw van de oude vismijn veranderd sedert het jaar 1900 . Eerlijk gezegd , heel weinig . Ik zou haast zeggen dat , enkele jaren na de oorlog , alleen de monumentale pomp uit het midden van de " cierk " werd verwijderd om vervangen te worden door een ronde stoep die , net als de pomp , érg geschikt was om als rustplaats te dienen voor degenen die wensten in het zonnetje te zitten .

Het visklokje dat opgehangen was in een van de torens en de visverkoop aankondigde werd door de bezetter het in beslag nemen waard geacht en was dus ook verdwenen . Na de oorlog werd het tijdelijk vervangen door een stuk rail dat opgehangen werd binnen de zuidelijke toegangspoort . Daar sloeg men op met een ijzeren staaf en later met een hamer . Het lawijd was voldoende om de kopers uit de naburige herbergen naar de verkoop te lokken .

Er was betrekkelijk weinig schade ten gevolge van de oorlogsomstandigheden . Het is wel het vermelden waard dat de allereerste bom die door een Duitse zeppelin , op 24 september 1914 , op Oostende werd afgegooid juist op de vismijn terecht kwam , en wel op het pakhuis van Camille Willems , aan de ingang van " het straatje " . Binnenin was veel schade , maar het kruisbeeld was blijven hangen in het bureel . De mensen spraken al dadelijk over " een mirakel " ! Daarover valt wel even te filosoferen .

Ook aan de naburige huizen van de Visserskaai was veel glasschade en van de herberg van Tibbe , " Au bateau " (en niet " Au château " , zoals Elleboudt schrijft in zijn kroniek over de Duitse bezetting) viel een stuk metselwerk uit de voorgevel . Ook de herberg " In 't Meivischje " , waar mijn ouders sedert een jaar woonden , was zijn ruiten kwijt . Men vond een stuk schrapnell in het bedje waar mijn broer sliep .

Ik weet dit maar van horen zeggen want ik was er nog niet . Ik was pas onderweg en deze eerste bom is mede oorzaak geweest van het feit dat het in Engeland was dat ik enkele maanden later het levenslicht zag .

In de onmiddellijke nabijheid van de vismijn werd gedurende de oorlog wél veel vernield . Op deze wijze verdween " De Driehoek " met een drietal herbergen , waaronder " In de Klippe " . De blok werd geheel afgebroken en werd een speelpleintje (het Sint Pauluspleintje) .

Nu weer ter zake . Rond het gebouw was een en ander bijgekomen . Na de oorlog was het gebleken dat er veel pakhuizen te kort waren . De bestuursbureaus verdwenen uit de ronde en kwamen terecht in het conciërgewebouw . Pakhuizen kwamen in de plaats .

Aan de noordkant van de mijn , en evenwijdig met de zuidkant van de kaai werden een paar grote barakken opgetrokken. Deze waren verdeeld in afdelingen die ieder één pakhuis vormden. Daar vond men , onder ander , de firmas Simons , Dequick , en vooral de goedbeklante Edward Debeen . Ook die barakken kregen in de volksmond een naam : " De cinema " .

Het voorste gedeelte deed echter dienst als sprot- en haringkot . Sprot en ijle haring werden daar verkocht op staal .

Jaren later werden nog rijen barakken opgericht op het plein aan de zuidzijde van de vismijn . Dat waren zeer kleine pakhuisjes die geen mogelijk boden om fatsoenlijk te werken want de aangekochte zowel als de ingepakte vis moest onder de blote hemel blijven staan . Enkele waren bezet door handelaars uit de provincie , winkeliers die zelf hun vis ter plaatse aankochten, maar er waren in deze hokken ook enkele groothandelaars , zoals Jules Kesteloot , Mon Lombaert , Van den Kieboom .

Ook aan de achterkant van het hoofdgebouw had men van de nood een deugd gemaakt . Onder de hangar verrezen enkele pakhuizen en daar vond men onder meer " Les Pêcheries nationales Belges " . Inderdaad een indrukwekkende naam !

De vroegere lokalen van de verzenders uit de Tilbury-tijd waren ook als pakhuis verhuurd aan vishandelaars . Daar stichtte Frans Cloet zijn alsmaar groeiende firma . Zijn gebuur was Jaak Vanderbeelen .

Dat het oude gebouw geen verzorging kreeg en zijn omgeving herschapen werd in een " bidonville " had wel zijn reden . Enkele jaren voor de oorlog was namelijk besloten nieuwe dokken te graven aan de oostzijde van de haveningang . Daarlangs zou dan een moderne vismijn opgetrokken worden . Het uitbreken van de vijandelijkheden , vier jaar bezetting en strijd aan de IJzer, zouden de uitvoering van dit plan uitstellen . Na de oorlog kon dan eindelijk een aanvang genomen worden van de werkzaamheden . Iedereen was ervan overtuigd dat de verhuizing niet op zich zou laten wachten en enkele vishandelaars gingen reeds wonen te Bredene en op de " Opex " .

Geen mens zou er aan gedacht hebben maar één enkele frank te investeren in de oude installaties , en zo kwam het dat uiteindelijk nog vijftien jaar lang gesukkeld werd . Op de werkomstandigheden kom ik nog uitvoerig terug .

Het had ook anders kunnen zijn want het ontbrak de meeste vishandelaars niet aan kapitaal . Er zijn na de oorlog vette jaren geweest . Met het gewonnen geld werd gedurende de " zotte jaren " op de beurs gespeeld met goed gevolg . Er werd een goede

pint gedronken : champagne uit bierglazen om geen aanstoot te geven . Maar zoals ik zei was er geen geld beschikbaar om zichzelf en personeel wat comfort te geven . Alles was toch maar voorlopig .

Toen kwam de krach en de daaropvolgende crisis . Een pak geld ging op de beurs verloren en veel groothandelaars moesten het nu wat zuiniger gaan doen . Hun aantal was echter gestegen omdat er gedurende de eerste fase in de vismijn een frank te verdienen viel en ze daarna een toevlucht werd voor mensen die door de crisis op straat kwamen te staan . De konkurentiestrijd was dus bitter op het ogenblik dat ik in dienst trad bij een groothandelaar . Mijn ervaringen aldaar wil ik gebruiken om te vertellen hoe alles functioneerde , hoe de mentaliteit was , de manier van leven .

Iets wil ik vooraf echter duidelijk maken . Indien enkele mensen niet zo goed overkomen dan moet men ermee rekening houden dat we nu veertig jaar verder staan en dat de personen in kwestie opgevoed waren in een tijd waarin de arbeider nog geen stemrecht had . Zij hadden - rond 1900 - reeds personeel in dienst en op dat ogenblik was het nog normaal dat kinderen van acht jaar zware arbeid verrichtten . Iets van deze geest was bij hen blijven hangen en , spijtig genoeg , hun uurwerk liep ver achter . Het heeft ook geen zin schuilnamen te gebruiken want in de vismijn bleef niets verborgen en wat ik vertel was indertijd gemeengoed .

o
o o

Zoals gezegd was ik zeer vertrouwd met de omgeving en de plaats waar ik mijn nieuwe werkkring zou vinden.

De firma Pede beschikte over twee pakhuizen , nummers 10 en 11 , hetgeen erop wijst dat ze behoorden bij de groten . Met de uitrusting was het maar triestig gesteld want ook op dat gebied was er in de laatste vijftig jaar geen vooruitgang vast te stellen . De vloer bestond uit kleine gemetste bakstenen die ingezakt en uitgevreten waren vanaf de oprichting van de vismijn zodat overal waterplassen werden gevormd . Dergelijke vloer zuiver houden was onmogelijk , te meer daar geen enkel pakhuis over lopend water beschikte . Er waren echter andere mogelijkheden voor de watervoorziening : Er was om te beginnen één enkele kraan met stadswater . Deze stond opgesteld in wat men noemde " het straatje van Camille Willems " . Daar kon ieder water halen met een kruiwagen waarop een haringvat stond . Bij de terugkeer gebeurde het vaak dat de éénwieler scheef sloeg en wat water in de ronde vlogen . Dan kon men herbeginnen .

PHOTO
ANTONY
101022-1

Ook andere mensen uit de nabije omgeving kwamen daar drinkwater halen . Ze droegen twee emmers die ze van de benen verwijderd hielden door middel van een hoepel .

Wij hadden ook een vat dat geplaatst stond onder de afvoerpijp van het regenwater . Het dak van de vismijn had een grote oppervlakte en daar stroomde wat van af . Het vat in kwestie bleef steeds op zijn plaats en was bestemd voor het onmiddellijk klein gebruik . Dat betekende zowel handen wassen als het nat maken van het postzegelsponsje . Om het pakhuis te reinigen werden emmers water rondgezwierd .

Ook de rest was primitief . Manden vis werden gewogen op een gewone ouderwetse bascule . Om losse vis te wegen werd een enorme hangbalans gebruikt . Daar kon honderd kilo kabeljauw op gelegd worden en dan moest op de tegenzijde het zelfde gewicht aangebracht worden onder vorm van enorme stukken van 20 k^o elk . Bij het inpakken werd dus gedurig aan gewichtheffen gedaan .

Verder was er nog een tafel op schragen bestemd voor het kuisen van de vis , en tenslotte , langs de muur , waren er een drietal gemetste bakken waarin fijne vis werd bewaard . Vissoorten waarvoor geen speciale berging voorzien was , werden eenvoudig op één hoop uitgegoten langs de muur en bedolven onder een vracht ijs . Daar bleef de vis dagenlang liggen en volgens behoefte opgeraapt .

Ook de andere pakhuizen in de vismijn vertoonden het zelfde aspect . Alles was er eenvoudig tot het uiterste en buiten het hoogstnodige kon men daar niets vinden . Het kan evenwel dat er zich op één of twee plaatsen een petieterig-kleine frigo bevond .

Bij ons bevond zich tegenaan de trap een heel klein schrijftafeltje, dienstig voor de bediende-magazijnier . Deze functie was in die tijd toevertrouwd aan de jonge Georges Madelin , die later , na de tweede wereldoorlog snel alle andere vishandelaars zou overklassen .

De baas was van mening dat een magazijnier niet op zijn achterste moet zitten en dus kon er voor Georges geen stoel van af . Deze heeft dan zelf met allerlei houtoverschot een hoge bank ineengeschilderd . Het was geen kloek geval en moest geregeld versterkt en bijgewerkt worden met een plank langs boven en een extra steun opzij . Het onooglijk ding kreeg de naam " Frankenstein " en werd zeker niet meeverhuisd naar de nieuwe vismijn .

Nu we toch bij de trap staan kunnen we evengoed naar boven gaan om daar rond te kijken . Maar , opgelet ! De houten trap is steil en glad . Meer dan één is naar beneden gedonderd .

Het bureel besloeg maar een gedeelte van de verdieping en was opgetrokken uit hout tot een hoogte van een goede twee meter . Ik schatte de oppervlakte op ongeveer 15 vierkantmeter . Het mobilair nam veel plaats in want het bestond hoofdzakelijk uit enorme, hoge schrijfkasten met schuinaflopemde deksels . De bedienden zaten bijgevolg op helehoge stoelen om hun werk te verrichten . Een klein kachelkje zorgde voor de verwarming .

Gedurende de eerste winter zaten we daar met zes man, als ieder op post was , wel te verstaan . Er hing steeds een vrezelijke stank die ik nu nog ruiken kan .

Achter en naast het bureeltje was de voorraadzolder . Direkt daarboven lag het zinken dak van de vismijn . Gedurende de hete zomers heerste op deze plaats een onverdraagbare temperatuur .

Maar wee als het stortregende ! Dan kregen we door het lekke dak een deel water naar binnen . Het kwam eerst terecht op het dak van het bureel . Daar boorde het zijn weg door een dikke laag stof en rattenmest . Hetgeen binnenzijpelde in het bureel en langs de schrijftafels droop was al geen water meer daar het sterk geleek op het sap van goeddoorknabbelde pruimtabak . Het boorde dieper door de vloer en kwam ten langen leste druppelsgewijs in het pakhuis , geheel beneden .

Er waren zeker burelen waar het minder stonk , zoniet zouden bezoekende kollegas ons geen opmerkingen dienaangaande gemaakt hebben . We voelden die opmerkingen aan als een persoonlijk affront en riposteerden vinnig . We hadden tenslotte ook ons eergevoel .

De firma werd steeds beheerd door een zaakvoerder die ik maar " de baas " zal noemen , want de familie Pede bezat ook nog een groothandel in likeuren die meer hun aandacht gaande hield . Naast de baas was er nog de boekhouder , Jerome Gunst , die afkomstig was uit Bredene . Deze was een bekwame kracht die jammer genoeg jong gestorven is . De tochtige vismijn , de koude , het vocht , het ongezonde bureel hebben zijn dood verhaast .

De twee laatste jaren van de oude vismijn heb ik dus meegemaakt in dienst van deze groothandel . Alles heb ik bijgevolg van daar uit bekeken en mijn gezichtspunt wisselde volgens de seizoenen , de sociale en politieke gebeurtenissen .

Het was herfst toen ik leerde vrachtbrieven opmaken ...

o
o o

Gedurende de nazomer en rond Oostende-foor werden de messen geslepen . Dat wil zeggen dat ieder zich klaarmaakte voor het komende winterseizoen . Voor dezen die zich enkel vasthielden aan de meest primitieve vorm van handel drijven , namelijk het versturen in consignatie , stelden zich geen problemen. Deze mensen leefden van de dag op de dag . Voor dit vis zenden op eigen risico bestonden verschillende benamingen : vis zenden naar de "vente " - vis zenden naar de "wup" (?) meestal indien het overschotten betrof waarmee men hier niets mee kon aanvangen, vis zenden op " riesche-peu " .

Maar in de vismijn waren er vogels van diverse pluimage en elk dreef zijn zaak volgens zijn temperament en zijn graad van ontwikkeling .

In de periode 1932 - 34 vond men nog veel van de vooroorlogse handelaars terug . Enkelen waren verdwenen maar de meesten verheugden zich nog over een stevige zaak . Het is onbegonnen werk een lijst te willen aanleggen van degenen die in de markt vis kochten . Zoals ik al eerder zei was de vismijn zo een beetje een " Zoete Inval " , en gedurende de crisis werd dat nog benadrukt . Velen beproefden hun kans , meestal zonder de minste vakkennis . Ze smeten roet in het eten gedurende één winterseizoen en verdwenen omstreeks de tijd dat de zwaluwen naar hier terugvlogen .

Er was ook nog een categorie van seizoenhandelaars die gedurende de zomer een ander beroep uitoefenden , speelzaalbediende , dagbladventer, kelner , en die zich groupeerden om visverzender te spelen gedurende de winterperiode . Een of andere " fils à papa " met poen werd in de groep opgenomen want de aankoopcijfers waren daar om het belang van de firma te bewijzen . Na een winter van geknoei was fiston natuurlijk uitgeschud en verdween van het toneel . Men kon dan herbeginnen met een andere snul die naast zijn ronkende naam met scharnieren de centen van papa meebracht .

Er was in zekere zin een specialisatie ontstaan zodat men zelfs de bovenvermelde consignatiehandel kon onderverdelen: de binnenlandse , de buitenlandse naar Frankrijk , of naar Engeland . Daartegenover stonden dan degenen die vis INvoerden om hier terplaatse het ontbrekende aan te vullen . Deze ingevoerde vis kon in het buitenland vast aangekocht zijn of , wat dikwijls het geval was , naar Oostende zijn gezonden in consignatie .

Onder dezen die zich beperkten tot het binnenland vond men ook verschillende categoriën : Zij die uitsluitend leverden aan kleinhandelaars ; uitsluitend aan kloosters en gemeenschappen en de specialisten die kleine collis leverden aan partikulieren . Bijzonderlijk deze laatsten kenden rond de jaren 30 een " boom " . Het was een nieuwigheid , in de hand gewerkt door de fabricage van kleine kistjes die door de spoorweg aanvaard werden als " postcolli " . De transportprijs bedroeg slechts 3 frank voor 3 kilo vis en 4 frank voor 5 kilo . Ook de vis had een heel goedkope basisprijs , er werd niet gefileteerd en slechts in enkele gevallen werd de vis gereinigd . Het land werd dus overspoeld met aanlokkelijke offertes en in alle dagbladen verschenen verleidelijke aankondigingen .

Was de vis goedkoop dan was de kwaliteit soms navenant . Er bestond reeds een Propagandavereniging voor meer visverbruik maar de meeste visverzenders kenden alleen het winstbejag en deden meteen hun best om datzelfde visverbruik te kelderen . Ook de kloosterlingen kregen het onderste uit de kan en ondergingen het vis-eten op vrijdag gelaten als een niet te vermijden penitentie . Ze bleven echter zeer trouw bij hun leverancier want deze bezat gewoonlijk politieke en diocesane referenties . Voor een buitenstaander was het moeilijk om tot dit midden door te dringen . Toen ik bediende was heb ik eens het gehele " Jaarboek van de Kloostergemeenschappen " moeten afschrijven , en honderden offertes werden verstuurd . We hebben uit verschillende delen van het land reacties gekregen : vraag om steun voor de missies en bijdragen omdat het dak van de kapel dringend herstelling nodig had .

Onnodig te zeggen dat propaganda een boel geld verslond die uit de zak van de klant moest geklopt worden door het versturen van minderwaardige soorten vis . Er was een gezegde in de vismijn : " Het is maar met stinkerij dat er geld te verdienen is ." Velen waren deze spreuk indachtig en stelden het goed .

Ik wil hier niet veralgemenen want er waren ook vele gewetensvolle verzenders en juist dezen hadden het dubbel hard . Een Debeen of een Van Graefschep , om er maar een paar te noemen , steunden op kwaliteitsvis . Er werd in het bedrijf echter te veel de nadruk gelegd op de prijs en de onderlinge naijver dreef de vele konkurrenten ertoe elkaar de duivel aan te doen ten koste van de kwaliteit , en zelfs ten koste van eigen geldverlies . Ook de aangekochte hoeveelheden gaven aanleiding tot een ongezonde naijver : Zond X derig manden in consignatie naar Brussel , dan zond Y vijftig manden naar de zelfde stad om de eerste te overbluffen . Het gevolg kan men raden . Was er op de markt te Brussel maar één mand te veel dan hadden de klanten tijd tot de visfactor over de brug kwam met vis tegen een minimumprijs en op de kniën viel . In onze vismijn trokken ze dan een lang

gezicht maar ze leerden nooit de les . Het was altijd de schuld van " de andere " , en men zou het " die andere " betaald zetten, de volgende week .

o
o

Vis verkopen was één probleem , maar vis kopen in de afslag was er een ander . Voor de oorlog , en dan meer bepaald in de oude vismijn , vergde het heel wat routine om sommige soorten vis te " mijnen " . Buiten tong , die verkocht werd in mandjes van 25 kilo inhoud , werd geen enkele soort gewogen . Maar dat was nog niet alles . Grote vis , zoals kabeljauw , koolvis , leng , rog en zelfs fijne vis zoals tarbot werden op de grond gelegd in hopen of rijen , en ook weer niet volgens een vast patroon . Witte kabeljauw werd gerangschikt per 10 stuks en volgens grootte . IJslandse kabeljauw werd op hopen van 25 stuks geworpen en de verkoop geschiedde per 100 stuks . Tarbot werd ingedeeld volgens de grootte . Dan was er weer een andere regeling voor de grote rog . Deze vis werd op hoopjes gelegd van 4 stuks .

Dit alles had voor gevolg dat de koper goed het gewicht van elke vis moest kunnen schatten, en dan heel vlug, want miste hij b.v. de eerste rij witte kabeljauw dan moest hij dadelijk zijn prijs kunnen vormen voor de volgende rij die een aantal kilos minder woog en wellicht per kilo niet zo veel waard was . Men moest ook rekening houden met het feit dat niet per kilo of per hoop werd verkocht maar wel per gehele rij . Ook hier was de taak van de visafslager niet eenvoudig en ook hij moest de tendens van de markt aanvoelen om zijn begincijfer te vormen . Vervolgens ratelde hij de cijfers af per 5 fr. tot een der kopers hem een halt toeriep .

De manden bevatten in principe 50 kilos maar gewoonlijk was er ten voordele van de koper een meergewicht van drie tot vijf kilo . Soms nog meer . Dat was een zogezegd winstpunt maar in werkelijkheid werd hiermede rekening gehouden , zowel bij de aankoop als bij het opmaken van de verkoopprijs . Ook hier was het een kwestie van uitloeren .

De vangsten van de schepen werden om beurt verkocht naargelang hun aankomst in de sluizen bij het zeestation . Volgens de hoeveelheid van deze vangst kregen ze dan in de vismijn een plaats toegewezen die bepaald werd per staak . Het afdak van de vismijn was namelijk geschraagd door veertig ijzeren pilaren en deze vormden dan de begrenzing van de toegewezen ruimte .

Meen nu niet dat alle vis uitgestald was onder het afdak . Soms lagen de hopen vis tot tegen de stoep waar eens , in het midden van de mijn , de pomp stond . Wanneer men dit voor ogen houdt dan kan men zich licht inbeelden dat bij ruime aanvoer in de " cierk " er men geen hond een slag kon geven . Het was één ophoping van vis , van karren die nog weg noch weer konden van en naar de pakhuizen . Niemand wilde van wijken weten en het geroep, getier en de verwensingen waren niet uit de lucht . Stel u dan even deze toneeltjes voor wanneer ze gebeurden bij slagregen of bij sneeuwval en bittere koude . Dan zal het zeker duidelijk worden dat geen van de mensen die daar rondliepen gedurende een ganse voormiddag , te benijden was .

o
o o

Tot hiertoe had ik het steeds over vishandelaars , in de mannelijke vorm , en dit kan doen veronderstellen dat het vrouwelijk element weinig of niet vertegenwoordigd was in dit beroep . Niets is minder waar . En denk nu ook niet dadelijk aan de talloze visvrouwjes die dagelijks met hun stootkarretje vol vis door de stad trokken en luidkeels kond deden welke soorten ze te koop hadden . In het geheel van de vismijn vormden ze maar het kleine grut .

Het is niet ver van de top dat we vrouwen vonden die hun eigen bloeiende handelszaak dreven . De firmanaam was gewoon die van hun man , maar eigenaardig genoeg was dat soms maar de enige verdienste van de echtgenoot , voor wat de vismijn aangaat tenminste .

Belangrijke aankopen werden verricht door Eufrasie Derudder , Lize David (steeds genoemd Lize Therry) Elodie Verschelde (echtgenote Honoré Willems) Stiene Roose (Firma Roose) . Bij ieder van deze firmas was de rol van de man verschillend en hoe het eigenlijk kwam dat de vrouw de scepter zwaaide was hun eigen zaak . Als ze maar overeenkwamen !

En toch is het typisch dat , waar de vrouw de teugels in handen had , de man bijna in het niet verzonk . Zo was er het geval van een echtgenoot die voor de eerste wereldoorlog , als bootjesjouwer , een klein viswuuwetje tot vrouw had genomen . Het vrouwtje werkte de zaak omhoog maar de man kon de opgang niet volgen . Hij was wel steeds aanwezig in het pakhuis maar deed geen klop , want zijn handen kwamen nooit uit zijn zakken tenzij om een pijp te stoppen . Hij roerde wel zijn mond want van tijd tot tijd schold hij de knechten uit voor " luiaards " . Eénmaal echter heb ik hem iets zoen DOEN . Moeder de vrouw had op zekere dag veel vis aangekocht en het tekenen van de manden, of naambriefjes leggen als ge wilt, was wat achterop geraakt .

Toen heeft hij zich opgeofferd . Fier als een pauw rond zich kijkend , en ostensief likkend aan ieder briefje opdat ieder het zou zien , legde hij enkele briefjes op de vis . Hij deed het niet te rap maar hij deed het goed want hij wilde zijn werk bewonderen . Op die briefjes was ZIJN naam gedrukt , en nog nooit had hij ze zo mooi gevonden . Het duurde wel vijf minuten . Toen vond hij het welletjes, hij had geen speeksel meer maar toch iets waarover hij later kon vertellen aan de kleinkinderen : " In MIJN tijd ... "

Over het fortuin van Eufrasie deden in de vismijn fabelachtige geruchten de ronde . De enen beweerden dat de helft van Sas-Slijkens haar toebehoorde . Anderen zeiden dat ze welgeteld negen en negentig huizen bezat .

Christine Roose stamde uit een familie van mosselverkopers die woonachtig waren op het SAS .

Vrouw Lize Therry was een duchtig element . Ze had het van simpel visvrouwkje ver gebracht . In die jaren was Louis Gekiere " schrijver " op haar bureel . Deze dikhuidige jonge man , die het woord "schaamte " niet bij zijn woordenschat rekende was bekwaam en ondernemend zodat de firma weldra veel verbindingen bezat met het buitenland , zowel op het gebied van invoer als van uitvoer . Lize is later als het ware " gevallen op het veld van eer " . Haar hart begaf toen ze zich spoedde naar de verkoop ...

Er waren nog vrouwen die een groothandelszaak dreven maar ze waren niet van het formaat van voorgenoemden . Zowel in kwestie zakencijfer als allure vielen ze ver ten achter .

In het hoofdstuk vrouwen zijn we verplicht te nuanceren . We hebben de werkelijke grossiers gezien en terloops gesproken over de " viswuuvetjes " met hun karretjes . Maar er was nog een andere categorie , en wel die van de " viswuuven " . Het lijkt op elkaar maar 't is toch het zelfde niet . " Viswuuw " is misschien een heel plat woord maar het was nu eenmaal zo . Wanneer deze betiteling gebruikt werd dan wist men meteen wat de functie was van het vrouwtje en de uitleg krijgt u zo .

Vele vrouwen verdienden hun brood door aankopen te verrichten in de afslag om de vis dan zo spoedig mogelijk in kleine gedeelten te verkopen aan de vele leurders en ook aan groothandelaars die sommige soorten en rariteiten in geringere mate konden gebruiken . Ieder vrouwtje had zo haar eigen specialiteit . De ene kocht hoofdzakelijk tarbotjes en grietjes, de andere had een fijne neus voor "varia " , bestaande uit vijf, zes soorten vis die samen werden verkocht, terwijl nog anderen alleen kleine vis kochten - kabretvis - , platjes, wijting , soldaatjes , die dan per mand verder verkocht werden .

ANTONY
STENDE
-4

INCARC
VOOR DE

TERRAITS A BATH

BOYE GALA
IN HENRI I. LOEZ
VIN VERDE I. DUPUIS

DE KETEL
MICHELIS
WILLIAMS
BOTTING

GROOTE REV
Dinsdag 5 Nov

BLAUWHUIS
De Icker
SCHUILL
BLAUWBOED

Zelden werkten deze vrouwen alleen want kopen en verkopen samen konden ze niet aan . Er bestonden dus van die ongeschreven associaties , maar de leden van de meeste groepen waren toch familie van elkaar . Zo waren er vele in de oude vismijn , maar de evolutie in de vishandel en het welstandspeil dat stilaan de vrouwen thuis hield heeft deze soort handel geruisloos doen verdwijnen .

Aktief waren in de jaren 32 - 34 onder ander : Alida Eerebout met enkele struise dochters , Gusta Soenens en dochters, Leonie Meyers , Roze Bailleul , Bertha Martinsen , ook elk met een dochter , Leontine Deconinck met Riene Wullaert , Rance Caron met Mène Deschepper , de Heindersons , de zusters Vercruysse , Fiksje Coopman , Mietje Blommaert en nog vele anderen .

Het waren door de band simpele mensen . De ouderen hadden weinig school gelopen en hun calepin waarin ze aankoop en verkoop optekenden stond dan ook vol met hanepoten of koeien van letters . Ze werkten zonder kapitaal en wisten hoe ver ze mochten springen bij de afslag . Sloeg de verkoop anderszijds tegen, en bleven ze met onverkochte vis , al was het maar een paar manden , dan was hun week naar de vaantjes . Het kwam er dus op aan zich niet te miskopen en al hun talent aan te wenden om alles kwijt te geraken . Ze hadden voor zich hun mondvaardigheid en hun instinctmatige geslepenheid . Het dagelijkse broodje hing er van af en ze weerden zich met de wapens waarover ze beschikten . Ze beschikten over geen eigen pakhuis maar elk vond ergens wel onderdak om het stootwagentje en het eventueele overschotje vis onder te brengen .

De naieve beginnening die met deze vrouwtjes in zakelijk kontakt kwam belandde dadelijk in een goeie leerschool . Ge mocht in die " tsjèmilisgezichten " geen vertrouwen hebben . De eerste keer dat ze u iets te verkopen hadden en u aanspraken met " menhère " , dan waart ge gevleid maar ge waart het gelapt ! Als ge met al uw slim verstand dacht dat ge een mand afgekocht had met een " grote torre " , en dus met een ruim overgewicht , dan moest ge achteraf vaststellen dat ge 46 k° meegekregen had in plaats van een volle mand . Ze kenden goed de kneep om een krapgevulde mand op te schudden . Van één mand maakten ze twee klikken die men zou schatten op minstens 30 K° elk . Katterap konden ze hun aangekochte vis " pareeren " : tsjiep-tsjiep , de grote pladijs verborg de kleintjes en 't was van : " Kiekt een keer hier , menhère , 't al derde slag ! En nie diere omdat 't voor joen is."

En gij die denkt dat ge een okkasie doet omdat ze u zo sympatiék vinden .

Het duurde wel een tijdje voordat ge volleerd waart want wie denkt nu dat ge geen enkele mens kunt betrouwen? Maar ge leerde uw les. Alvorens te kopen liet ge de mand eens overgieten in een lege ben om te zien of er geen verraad in stak, kleine of minder verse vis. Ge hefte ook eens de mand op om het gewicht te schatten, en als ze van ver riepen: "Menhère, ik heb hier wat voor u.", en u bij de arm meetrokken, dan wist ge meteen dat ze iets te koop hadden waar ze geen blijf mee wisten.

Ik schrijf dat allemaal met een soort vertedering en geenszins om naar iemand met stenen te smijten. Om in de jungle te kunnen overleven moet ieder zich aanpassen. Zo was het ook in de vismijn. Ge moest vos zijn met de vossen en wolf met de wolven. Voor een zwakkeling was geen plaats.

o
o

Ter afwisseling keer ik nu even terug naar mijn eigen geval. In het bedrijf waar ik tewerk gesteld was moesten alle checks ondertekend worden door mijnheer Pede zelf of mevrouw. Het was het werk van de jongste bediende om met deze stukken over en weer te lopen naar hun woning. Dat was niet zo ver: in het Straatje zonder Einde kwam men terecht in de burelen van de groothandel in dranken. Op deze manier kon ik vlug kennis maken met de grote bazen.

Ik meldde me dus aan in het bureel van de bedienden. Deze waren van een andere soort dan wij want ze waren proper gekleed en droegen slobkousen. Hoewel ze even slecht betaald werden keken ze toch op ons neer. Dat voelde ik dadelijk.

Mevrouw bevond zich in het salon naast het bureel en de hoofdboekhouderging haar verwittigen dat er iemand was "de la minque". Toen mocht ik doorlopen...

Ik moet wat haastig geweest zijn want daar klonk kort en scherp een vrouwenstem: "Halt!" ... Ik trok verschrikt al mijn remmen dicht! "Vous sentez le poisson?" - "Non, non, madame." antwoordde ik spontaan... "Alors, approchez..."

Daar stond ze dan: een klein, gezet vrouwtje met deftig-witte haren. Ze droeg een lang purperen kleed, afgekeken van Queen Mary, de borst versierd met een grote, vol diamanten bezette kroon. In het sjieke salon vormde ze een imposante verschijning.

Terwijl ze de checks ondertekende keek ik even rond . In de kamer stonden wel een tiental beelden van Napoleon , van alle grootte . Mogelijk waren er ook nog portretten van hem , maar dat herinner ik me niet zo goed . Dat verwonderde me toen natuurlijk maar wanneer ik later meer geschiedenis had bestudeerd kon ik wel de reden gissen . Gedurende de Franse Tijd waren er fortuinen opgebouwd met het kopen van " zwart goed " , met leveringen aan de legers van Napoleon , kortom , met kollaboratie . Het was natuurlijk maar een veronderstelling van mij , maar een andere aannemelijke reden heb ik niet kunnen vinden .

Toen ik mijn eigen onwelriekende nietigheid naar de vismijn terug sleepte was ik geheel onder de indruk . Het beeld van mevrouw bleef me voor de geest en het schoot me instinctief te binnen : Dat mens is niet gelukkig . Ze neemt er alle allures van en is het niet : een dame met adellijke titel . Ze voelt zich gefrustreerd .

Het zelfde ceremoniëel zou zich nog dikwijls herhalen .

Mijnheer was eenvoudiger in zijn optreden . Hij was wel niet overdreven vriendelijk en zijn toon klonk steeds ongeduldig, maar een kleine bediende mocht niet meer verwachten van een grote baas . Er lag immers een wereld tussen ons .

Gedurende de twee jaar dat ik in dienst was is mijnheer éénmaal in de vismijn geweest , zo op het onverwacht . Gedurende de vijf minuten dat hij op het bureel vertoefde hebben we gewerkt dat de stukken eraf vlogen . Hij begreep dat hij op zijn twee oren kon slapen , wat ons betrof , en het bleef dus bij die éne keer .

Er was ook nog de zoon . Deze was bij ons een geregelde bezoeker om redenen die met de vishandel niets te maken hadden . Hij bleef dan ook maar de hoogstnodige tijd . Gedurende het ijleharingsseizoen kwam hij soms aanlopen tegen de avond om te informeren hoeveel wagons de firma geladen had . Vervolgens trok hij naar huis om bij moeder verslag uit te brengen . Bij vader pakte dat niet . Hij meldde fier : " Maman , on a chargé quinze wagons aujourd'hui ! " Waarop maman ontroerd antwoordde : " Tu dois être bien fatigué , mon fils . "

We pinken even een traan weg en keren terug naar de vismijn waar de verkoop aan de gang is .

o
o o

Er waren op dat ogenblik vier maal meer kopers dan voor de oorlog maar de manier van verkopen , op een paar details na , was de zelfde gebleven . Vroeger legde de mijnpeerder een plankje op het lot vis dat afgeslagen werd . Nu wees hij de koop aan met een stok . De afslag geschiedde per 5 frank in plaats van per enkele frank .

Doordat er zo veel meer volk rond de verkoopplaats stond was er natuurlijk meer gedrum en wanorde . De orde moest verzekerd worden door een politieagent . Gewoonlijk was dat een man die te braaf was om in de stad zelf dienst te doen of te oud werd , zoals Pros Dekemel . Het bleef bij veel roepen , tieren en dreigen . De toezienner-commissaris , Louis Reilzen , had het niet gemakkelijk . Ook hij stond in de eerste plaats in voor de orde en dan waren er nog ieder ogenblik betwistingen , met hooglopende diskussies , die door hem moesten beslecht worden .

Louis was een koleirige man , die , als hij een " loete" had , geweldig kon te keer gaan , zijn eigen reglementen improviseerde en vrezelijke bedreigingen in het rond slingerde . Ik weet niet hoe hij het zo lang heeft kunnen uithouden . De viskopers waren nu eenmaal niet gedisciplineerd . Ze wilden allen in de eerste rij staan , ze wilden allemaal een goede kijk op de vis hebben , ze wensten gezien te worden door de visafslager en ze wilden allemaal dadelijk een briefje op de aangekochte vis leggen ... Maar als zo'n bende duwt en drumt , elk voor zich zelf , luid babbelt en twist met daartussenin het geroep naar de knechten , dan moest men wel een engel zijn om als verantwoordelijke daar zijn kalmte bij te bewaren.

Ondanks zijn opvliegend karakter die gepaard ging met met buien van wispelturigheid kon ik voor Louis - " de Rosten " - veel achting opbrengen . In zijn kalme ogenblikken , bijzonderlijk wanneer de verkoop afgelopen was , werden ook de achteraf opduikende betwistingen rechtvaardig beoordeeld .

Tjeesje Bailleul was nog altijd viskeurder . Zijn collega was Louis Zonnekijn , een gewezen schipper van de visbakken .

De bestuurder van de vismijn , de heer Gustaaf Velthof , had van begin af de gewoonte aangenomen niemand te groeten en met niemand te praten , tenzij dan ten uitzonderlijke titel , of met een bijzonder iemand . Dat had ook zijn voordelen . Men wist dadelijk wat men aan hem had .

Iemand die in de eerste plaats met de vismijn te maken had was Jaak de Poliesje , of Jacques Maertens , de huisbewaarder . Hij droeg alleen maar een politiepet. Jaak stond in voor de orde en de netheid in de vismijn , opende en sloot de poorten , luidde de bel en verzorgde de beurtregeling van de schepen.

Hij was een beer van een vent . Steeds was hij iets aan het eten : droogvis , wullocks , gekookte kreeft en alles waar hij de hand kon op leggen . Daar dit met de nodige hoeveelheid bier werd doorgespoeld zo kreeg hij mettertijd een buik als een half vaatje van het edele gerstennat . Hij woonde in het bestuursgebouw van de vismijn , samen met zijn vrouw die een Française was . Hij had haar gedurende de oorlog gevonden aan de kanten van Montpellier en naar hier meegebracht . Dat mens uit het zonnige Zuiden kwijnde weg in haar nieuwe omgeving . Ze was erg beschilderd , hetgeen in de vismijn ongebruikelijk was en gezien ze nooit een woord Vlaams leerde , leefde ze erg geïsoleerd . Wel huppelde ze mee in de groep van de Vismijnvrienden maar dat heeft haar leven niet verlengd . Ze is tamelijk jong gestorven .

De verkoop geschiedde slechts op één plaats tegelijk zodat er slechts twee tegenschrijvers van de stad nodig waren . Deze functie werd waargenomen door de veteraan Arthur Fontaine en de jonge René Velthof .

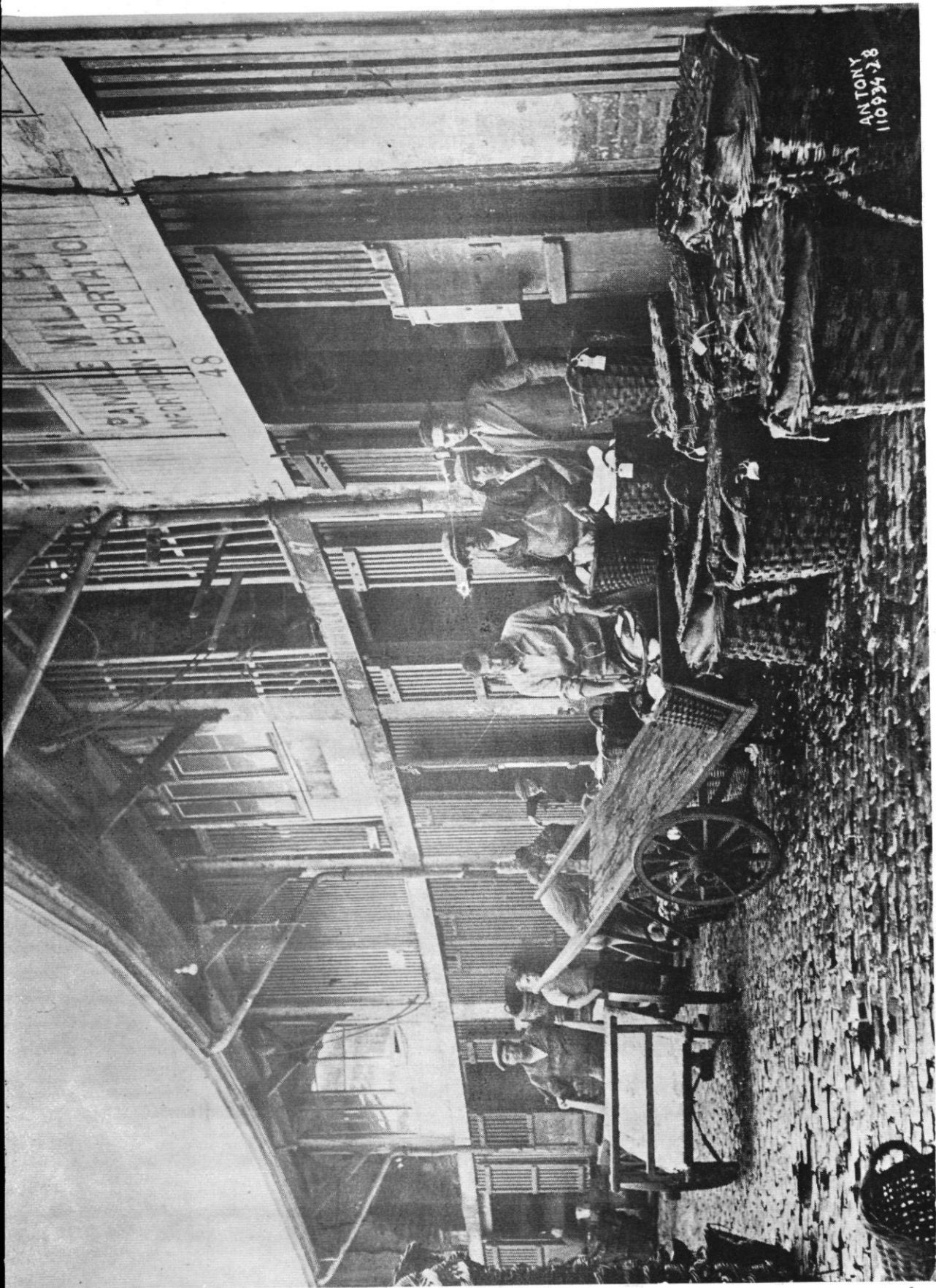
Gedurende de zomer kon men rond de verkoop vele strohoeden tellen maar gedurende de winter liep ieder scheef onder een vracht warme kleren . Het kon er vrezelijk koud zijn , de beschutting was onbestaande en men had geen verweer tegen de elementen .

o
o o

Het was mijn werk niet om in de vismijn rond te lopen . De baas noch de boekhouder hadden een zittend gat en ik moest blijven om op de telefoon te letten , een toestel waarvoor ik allergisch was want we werden opgeroepen in velerlei talen en dat viel niet mee .

We hadden veel klanten in het Groothertogdom Luxemburg maar deze bestelden per brief of per telegram . De meeste mensen hadden de tijd niet om te wachten tot een verbinding per telefoon tot stand kwam en dan werd de bestelling nog in vele gevallen slecht begrepen want soms kwamen de stemmen als het ware van de andere kant van de wereld . Door ons werden die mensen ook niet opgebeld en het enig contact kwam tot stand via de prijslijsten .

De naam " Luxemburg " had voor mij een romantische klank en bleef nauw verbonden met een operette van Franz Lehar . Ik stelde mij dan ook de Luxemburgers voor als mensen die rondliepen in een soort tyrolerpakje , een beetje achterlijk eigenlijk voor wat vis betreft , want ze aten bijna uitsluitend wijting . In de vismijn hadden ze dan ook de naam van " wietinkfretters " .

ANTONY
116334 28

Ik heb later tot mijn plezier moeten vaststellen dat ook zij over de visverzenders een verkeerd idee hadden . Ze meenden dat deze zelf visten en hele dagen op de boord van de oceaan zaten met een lijn in de hand !

Persoonlijke kontakten met de klanten waren er praktisch niet . De groothandelaars die over een personenwagen beschikten waren eerder zeldzaam en dan werd deze auto nog niet gebruikt om kleine klanten aan huis op te zoeken . Ze vonden dat het lanceren van onderaanbiedingen voldoende was om de mensen naar zich toe te trekken . Ik heb onze baas maar éénmaal weten op reis gaan voor zaken , en dat was naar IJmuiden . Het was een hele gebeurtenis , deze enkele reis die zou geschieden met de auto , plus chauffeur , van mijnheer Pede .

Onze baas werd uitgeleide gedaan door de gehele familie: vrouw en kinderen . Het was op het einde van de zomer en daar verscheen onze avonturier getooid met de zware lederen jas en lederen vliegenierskap die hij in de winter droeg om de verkoop te volgen . De mantel droeg voor eeuwig de geur van de vismijn in zich en de onderste boord was niet meer te reinigen . De boekhouder , Jérôme , bezag zijn baas met grote ogen en vroeg : " Gaat gij nu op reis met zo'n zware jas aan ? " Baas bekeek zijn ondergeschikte met een vernietigende blik en zijn antwoord was subliem : " We gaan toch naar het Noorden !? "

Voor de moderne mens die gewoon is een paar maal per jaar naar Spanje te trekken of naar Tenerife kan hieruit blijken hoe het in mijn jeugd met reizen gesteld was , tenminste bij de doorsnee burger , en onze baas was nu precies ook geen achterlijke . Gelijk welke Vlaamsche schrijver die zijn foto afstond voor publikatie was onvermijdelijk afgebeeld terwijl hij wandelde op de zeedijk te Knokke of midden de duiven stond op het San Marco-plein te Venetië .

De vishandelaars die wèl per auto reden vielen natuurlijk in de categorie van degenen die aangesproken werden met " menhère " . We hebben al gezien dat de visvrouwen ingedeeld waren per soort . Er was ook een indeling bij de mannen . De criteria waren vaag . Men was " menhère " als men een hoed en stijve col droeg en daarbij gedurende een halve dag de verkoop kon volgen zonder één spatje op zijn kleren te krijgen . Menhère was men ook wanneer men geen contact had met het vulgus en zich de hele dag op zijn bureel opsloot , lijk Menhère Pol die van en naar zijn pakhuis liep alsof hij zich op een mistige winterdag langs het verlaten strand spoedde , zonder maar éénmaal links of rechts te kijken .

Zo hadden we dan menhère Kamiel (Willems) , menhère Henri , broer van voorgaande , Menhère Adolf (Janssens) , menhère Brunet , menhère Nierinck , menhère Van Graefscupe , om er maar enkelen te noemen .

Het spreekt vanzelf dat de grote firma's een beroepsbekwame meestergast te werk stelden , iemand met veel dienstjaren bij de zelfde patroon . Ook enkele van deze mensen werden met veel achting behandeld door alle vishandelaars . Er kwam natuurlijk geen " menhère " bij te pas , maar het is zeker dat een Sissen van Willems (Frans Decléer) , een Louis Dequick (bij Pede) , een Juul Verpoot (firma Brunet) of een Thuur van Durands door geen enkele groothandelaar als een mindere werd beschouwd of aangesproken . Ze deelden mee in het prestige dat hun firma genoot . Datzelfde gold voor sommige bedienden .

In mijn tijd begon het aantal mannelijke bedienden in de vismijn af te nemen . De patroons werden wantrouwig want enkele van deze werknemers namen slechts dienst met de bedoeling zo snel mogelijk de knepen van het vak aan te leren en een eigen zaak op te zetten . Op deze wijze waren in de afgelopen jaren verschillende nieuwe firma's op het toneel verschenen . Zo waren er in mijn tijd , om een paar voorbeelden te geven , Henri Brijs die later uit een concentratiekamp niet meer terugkwam en Marcel Vercoutter die sneuvelde op het Oostfront : jonge mensen met elk een verschillend ideaal .

Meer en meer deed men dus beroep op vrouwelijke bedienden . De eersten die in de vismijn verschenen werden maar met een scheef oog bekeken . Kwâtongen spraken al direkt over " het lief van de baas " . Voor zover ik weet hadden ze slechts in een paar gevallen gelijk , maar voor de rest waren het meisjes die op zichzelf wisten te passen en bewondering verdienden voor de moed die ze opbrachten om in dit milieu te willen werken . Ik heb al geschreven hoe de bureeltjes er uitzagen , en nu wil ik er nog bijvoegen dat er daar niet de minste sanitair te vinden was . Voor de mannen waren er geen problemen : er waren rond de vismijn , bij de ingangspoorten , een drietal waterplaatsen en men kon eventueel altijd terecht in een hoekje van het pakhuis . Voor de vrouwen was er niets voorzien en het is mij altijd een raadsel geweest waar de bureelmeisjes met hun dringende moeilijkheden terecht konden .

Ik heb natuurlijk nog de tijd gekend , de tijd van de lange rokken , toen de visvrouwen flegmatiek hun klein probleem ter plaatse oplosten , rechtstaand tussen het volk ! Je zag het nog nooit aan hun gezicht , zo gewoon was dat . Dat was nu voorbij , de vrouwtjes waren veel netter dan tien jaar tevoren , liepen kort gerokt en droegen kokkette voorschootjes . Maar het probleem was gebleven : geen voorzienigheden voor de vrouwen !

We zullen ons hoofd niet breken over deze raadsels maar het is juist omdat de toestanden nu geheel anders zijn dat we even willen terugblikken op kleine feitjes die toendertijd voor ons heel evident waren , en heel stillletjes vragen aan de meisjes van toen : " Waar gingen jullie naartoe ...? "

°
oo oo

Nu moeten we weer teruggaan naar meer ernstige zaken. Hoe zat het met de prijs van de vis ?

Af producent was de vis in doorsnee niet erg duur , maar ook de verkoopprijzen , af vismijn waren aan de lage kant. Daar zorgde de bittere konkurentiestrijd voor . De offertes werden hoofdzakelijk gedaan door middel van prijslijsten die de vrijdagavond werden verzonden . Hoewel deze aanbiedingen gesteund waren op gissingen , gezien men nooit over betrouwbare aanvoerverwachtingen beschikte , betrof het hier vaste prijzen die bindend waren .

Uit nog bestaande prijslijsten uit het jaar 1934 halen we volgende gegevens :

De tongen werden aangeboden tegen 14,50 fr. tot 18.50 fr per kilo . Grote tarbot kon men krijgen voor 14.50 fr.

Grote witte kabeljauw hoefde men niet meer te betalen dan 8.50 fr. Gekuiste rog bleef nog onder deze prijs : 8 fr. De prijs van de fijne staartvis was bespottelijk laag : 7.50 fr. maar voor kreeft moest men 40 fr. op tafel leggen .

Haring was natuurlijk arme-mensenkost en was te bekomen tegen de weggeefprijs van 2.80 fr. Hetzelfde kan gezegd worden van de gerookte haring want een kistje met 25 super-schone stuks was slechts 21 fr. waard . Met één frank erbij had men een kistje met 40 stuks middelslag haringen .

Bij ons werd veel wijting verzonden naar Luxemburg . De vooropgestelde prijs speelde dan ook een grote rol bij het verkrijgen van de bestellingen . Voor een " halve klute " verschil verlieten sommige klanten . Hoeft het gezegd dat de winstmarges erg miniem waren . Een bruto-winstmarge van 50 centiem werd als bevredigend aanzien , een onverwachte winst van 1 fr. was een succes . Bij de fakturatie werd geen verpakking aange-rekend wanneer er minstens 30 K° werd besteld .

De andere visprijzen waren navenant : pladijs 6.50 fr. pieterman 11.50 fr. koolvis 5.50 fr. gekuiste zeepaling 5.60 fr. wijting 3.50 fr. - Visfilets waren nog zo niet gekend .

Het land krioelde van kleine klanten . Iedere kruidenier had op donderdag en vrijdag een mandje vis voor zijn deur staan. Iedere groentenleurder zorgde ervoor dat hij op deze dagen wat vis meenam op zijn wagen . Dit alles bracht mee dat de clientele zeer verspreid was en ook dat de individueele bestellingen eerder klein waren . Een klant die per week 50 k^o bestelde werd al met eerbied behandeld , een andere die het tot 150 k^o bracht was al een zware !

Dit soort clientele kwam op dreef bij de eerste koude dagen van oktober en bleef actief tot Pasen . Dan was het voor negentig pro-cent afgelopen .

De vis werd nog meestal verpakt in manden . Kisten kwamen in aanmerking voor zendingen naar Parijs en Londen . Als isolatie werd geen stro meer gebruikt maar exotische stromatten. Deze kwamen het land binnen als verpakking voor tabaksbladen uit Sumatra .

Er waren dus nog veel mandenmakers die uitsluitend voor de vishandel werkten . Enkelen woonden rond de vismijn : Janssens en Charles Desmit , beiden in de Sint Franciscusstraat , Savoye in de Kaaistraat . Uit de omtrek kwamen Miel Andries en zijn broer Jef . Beiden woonden aan de Stalhillebrug , de ene op het grondgebied van Stalhille , de tweede aan de kant van Jabbeke . Er kwamen ook nog mandenmakers uit Brugge en uit de Scheldekant , van de kanten van Eksaarde .

Met mandenmaken werden die mensen voorzeker niet rijk want ook hier werd de laatste centiem van de prijs afgeduwd . Een pakmand met een inhoudsvermogen van 50 k^o kostte ongeveer 5 frank .

Als laatste element voor de verpakking blijft nog het ijs . Men kon terecht bij twee ijsfabrieken : De " Froid Industriel " en de " Froid Artificiel " . Wij betrokken ons ijs van eerstgenoemde wiens wagen gestationeerd was even buiten de vismijn , nabij de zuidelijke ingang . Wie ijs nodig had brulde : " Jérôme !!! " . Dat was de naam van een van de ijsdragers , een grote os van een vent , zo sterk als dom . En Jérôme droeg meer ijs als al zijn maats samen . Hij zou nooit begrijpen dat hier iets niet klopte . Ik herinner me nog goed zijn gezicht en zijn blik ... Ik zal maar niet uitweiden . Een brave vent , Jérôme... Ik ben er zeker van dat hij in de hemel ALLE zakken ijs mag dragen .

Voor de gewone visverzendingen waren we uitsluitend aangewezen op treinvervoer . In die tijd werkte de Spoorwegmaatschappij nog onberispelijk . De meest afgelegen gemeenten van België en Luxemburg werden in de kortst mogelijke tijd van vis voorzien wat heden ten dage het geval niet meer is . Nu wordt alleen nog het verloren vierendeel per spoor verzonden . Daar heeft de rationalisering voor gezorgd .

In de oude vismijn was er na de middag ddus een drukte van belang op de vistafel waarlangs de wagons opgesteld werden . De vistafel had geen te grote oppervlakte en het gevolg was dat hele rijen stootwagens stonden aan te schuiven . Daarbij waren er nog een massa zendingen , aangevoerd door de vele haringrokerijen die Oostende nog telde en die toendertijd heel belangrijk waren . De grootste haringrokerij was deze van Eugène Rau . Deze was dicht bij de vismijn gelegen , namelijk in de Sint-Franciscusstraat . Deze rokerij en inleggerij - en ook de anderen trouwens - stelde veel meisjes tewerk uit de omgeving , meest uit Eernegem, Moere en Gistel . Dagelijks leverde de trein een heel contingent van deze meisjes af . Ze werden vereerd met een speciale wagon omwille van de geur die ze verspreidden . Deze schuwe broeders - of zusters - behoren nu ook al tot de folklore .

De andere haringrokerijen : Jef Boels , Osacer Rau , Devos , Van Wallegem , lagen verderop maar brachten ook hun zendingen naar de vistafel . Er was dus drukte genoeg .

Er stonden steeds twee rijen wagons klaar langs de vistafel . De wagons waren niet van de properste en men kon ervan verzekerd zijn dat , wanneer het ogenblik van laden was aangebroken , ieder van de vier hoeken voorzien was van hoopjes kak die door vaste klanten waren nagelaten .

De zendingen voor het Groot-Hertogdom dienden echter naar het goederenstation in de IJzerwegstraat te worden gevoerd . Wij bestelden daarvoor een platte wagen met paard bij Albert Lanoye of August Vandewijngaerde . De bestellingen uit oostelijk Frankrijk waren toen niet meer zo belangrijk maar hier en daar kregen we toch nog wat wijting te sturen naar het departement van de Moselle . Deze vis vertrok samen met de partij die voor Luxemburg bestemd was . Enkele jaren voordien was er nog een drukke handel met de Elzas en Lorreinen .

Zendingen voor Zwitserland werden afgeleverd in de Zee-
statie en werden meegevoerd door de sneltrein Oostende - Bazel van 12 u.20 .

De stallingen van Albert Lanoye (iedereen zei : Berten) waren gelegen in het korte einde St. Franciscusstr. dat tegen de kaai ligt , tussen " Het Meivisje " en de café van pastoor Pype . In de zelfde rij waren nog stallingen van Pierloot , maar

deze werden uitsluitend gebruikt door boeren en tuinders die met paard en wagen hun produkten naar de markt brachten .

In de zelfde straat , maar dan voorbij de " Driehoek" (nu Sint Pauluspleintje) bevonden zich de stallingen van Gusten Vande wijngaerde , in de garre die zijn naam droeg , naast de " Nieuwe Zale " . In dit slop waren er enkele krotwoningen die evenwel volzet waren .

Bijna alle lokaal vervoer geschiedde trouwens met paard en wagen . Lanoye had minstens zes voermans in dienst , waaronder De Slave , Manten , Pier Stek en zijn broer Dolf . Vergeten we ook niet dat alle aangevoerde vis door hen moest vervoerd worden van de dok naar de vismijn .

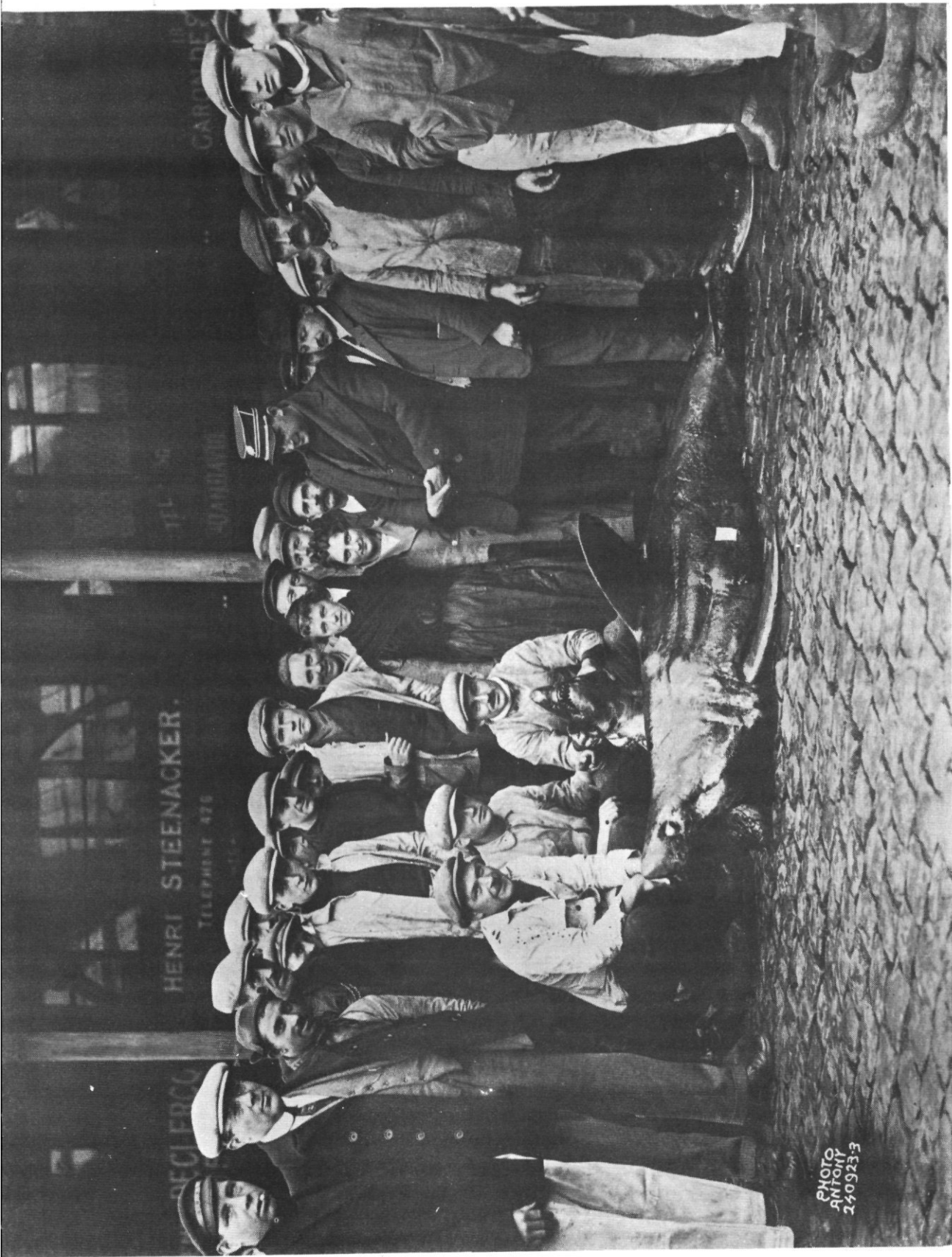
Lanoye was ook begonnen met visvervoer per camion naar Brussel en Antwerpen . Hij nam hiervoor mijn schoolvriend John Missuwe in dienst die al gauw een snel , piepjong visvrouwkje opmerkte en al gauw trouwde . Hij veranderde van stiel en al de knepen van de visvrouwjes heeft hij rap aangeleerd .

o
o

In normale tijd was de visaanvoer voldoende , alhoewel er steeds sommige soorten ontbraken . Er was bijna nooit een tekort aan IJslandse vis want daarvoor zorgde een grote vloot stoomboten die onafgebroken op IJsland voer . De rederijen " Pêcheries à Vapeur " en de " Oostensche Rederij " , die in de volkshond " De Bond " genoemd werd , waren hier overwegend de sterksten . Op tijdstippen dat het met deze visserij wat minder ging bracht " De Bond " aangekochte IJslandse Kabeljauw op de markt . Deze kabeljauw werd in IJsland dus gekocht en als Oostendse vis alhier binnengebracht . Sommigen zagen daar iets onwettelijks in , er waren kleine moeilijkheden , maar er werd geen staatszaak van gemaakt . Het was echter vreemd op onze markt kabeljauw te zien die met haken was gevangen . In iedere viskop stak een haak met eraan een eindje touw .

En toch waren er periodes - de ene langer dan de andere - waarop er een ernstig vistekort was . Dit was vooral het geval gedurende het ijle-haringseizoen , de tijdstippen waarop onze vissers in groten getalle de Engelse aanvoerhavens aandeden en dan natuurlijk wanneer het weken naeen stormde . Ten behoeve van de kleine-colliverzenders werden dan wekelijks wagons vis ingevoerd uit Duitsland . Dat was meestal goedkope koolvis en IJslandse kabeljauw , niet al te best van kwaliteit , die in vrac was geladen .

Het waren in de eerste plaats de haringuitvoerders die deze invoer verzorgden . Ze groepeerden elk een aantal bestel-

HENRI STEENACKER.
TELEPHONE 476

DECIERCO

TELEPHONE

CARDUCCI

PHOTO
ANTHONY
240923-3

lingen onder voorwendsel dat zij aldus gemakkelijker hun haringleveringen betaald kregen . Het mesje sneed dus langs beide kanten maar had voor gevolg dat zij grote invoercijfers op hun naam kregen en later maakten ze hiervan gebruik om de invoerhandel te monopolizeren toen de contingentering werd ingesteld .

Tijdens deze jaren van crisis en internationale spanningen werden de in- en uitvoermogelijkheden steeds kleiner . De verschillende landen trokken rond hun grenzen een muur op om de eigen economie te beschermen . Overal werd de invoer van vis beperkt en dat werkte uiteindelijk in beide richtingen . Het gaf als resultaat dat enerzijds slechts een kleine hoeveelheid tongen naar Frankrijk mocht gezonden worden vanuit België en dat andere , zeer gegeerde soorten door ons slechts in beperkte mate mochten ingevoerd worden . Kleine soort vis , korter dan 40 cm., mocht bij ons onder geen voorwendsel meer binnen .

Dat deze maatregelen tot veel spanningen en moeilijkheden zou leiden , binnen het visbedrijf , heeft de tijd reeds uitgemaakt .

Natuurlijk bestond er een " Vereniging van Visgroothandelaars , maar wie dacht dat dergelijke organisatie de samenwerking onder de leden in de hand werkte heeft het verkeerd voor . Deze had wel zijn nut wanneer er kleine probleempjes te verwerken waren maar wanneer het erop aankwam om voor elkaar wat water bij de wijn te doen , en er kwestie was van francs en centiemen, dan was het afgelopen met de samenhang . Zelfs goede initiatieven , zoals het aanleggen van zwarte lijsten van slechte betaalers , kwamen nooit van de grond .

De meest representatieve groothandelaar , Camille Willems , was vanzelfsprekend voorzitter , en even vanzelfsprekend was het dat hij in de eerste plaats voor zichzelf zorgde . Van zijn relaties met de betrokken ministeries heeft hij dankbaar gebruik gemaakt om de in- en uitvoerreglementeringen radicaal in zijn voordeel te laten uitwerken . Dat sommige van deze reglementen de opgang afremden van kleinere en jonge firmas lag voor de hand . Als gevolg van de groeiende mistevredenheid werd een tweede bond van visgroothandelaars gesticht onder voorzitterschap van Wardje Beauprez .

Deze , in tegenstelling met Camille Willems , was als vishandelaar niet veel zaaks , maar hij was wel venijnig en agressief . Er zijn daar de vele pennetwisten die hij voerde met Pros . Vandenberghe om dat te bewijzen .(Zeewacht contra Visserijblad)

Het zou nog tot het jaar 1947 duren alvorens de gevestigde monopolies werden afgeschaft en ieder zich vrij kon ontplooiën .

Eigenaardig is het wel dat al deze topfirmas uit de jaren 32-34 op dit ogenblik verdwenen zijn . Na de tweede wereldoorlog hielden ze nog goed stand , maar langzaam verwaterden ze ten gevolge van uiteenlopende redenen . Deze grote firmas , die alle toevallig ook deze zijn die het " Haring & Sprotsyndicaat hadden opgericht , bezaten in binnen- en buitenland een naam als een klok : Camille Willems , Brunet & Co , Jan David , Victor Derudder , Nierinck & Brunet , Auguste Pede .

o
o

Toen , na de eerste wereldoorlog , de vissers uit de Westhoek naar Oostende afzakten hadden ze , buiten hun werkkraft en hun armoe , nog wat anders meegebracht . Iedere Pannenaar had " een haring in de buik " . Wanneer de eerste winterharing op de kust verscheen waren ze niet meer in te tomen . De vangst op andere vis werd in de steek gelaten , de haringboel werd aan boord gebracht , en vol geestdrift staken ze dag na dag in zee tot de laatste haring verdwenen was .

In het begin hadden ze het natuurlijk niet breed . Ze woonden op een paar kamers en leefden zuinig . Bij ons , in " Het Meivischje " , hebben ook enkele families gedurende zekere tijd een onderdak gevonden tot voor hen betere tijden aanbraken . Op deze wijze heb ik hun manier van leven leren kennen . Een dezer gezinnen wil ik als voorbeeld nemen .

Ze waren met vier en betrokken twee kamers . De vader was natuurlijk meestal op zee . Moeder de vrouw was kraakzindelijk en poetste en wreef de gehele dag . Zó zindelijk was ze dat ze nooit eten klaar maakte om de kachel , die blonk als een spiegel , niet vuil te maken , ook niet als de man thuis kwam . Het potje koffie werd opgeschonken op de zolder , boven een petroleumvuurtje . Soms vroeg ze mijn moeder om een schepje frieten omdat haar twee zoontjes omvervielen van de goesting wanneer de geur tot de tweede verdieping opsteeg . Eenmaal zelfs vroeg ze of ze de schillen van de kaas mocht hebben "omdat nuuze Maurice dat zo gaarne eet " ! Haar kostwinner kreeg soms van mijn moeder , die het niet kon aanzien - een kom soep .

De Pannenaars waren dus goede haringvissers , en hun jaarlijkse jacht op ijle haring heeft hen er bovenop geholpen . Gerugsteund door de visafslagers , die hun zaken beredderden , kregen ze gemakkelijk krediet bij de banken , en ook particulieren , om nieuwe schepen te bouwen . De vrouwen hielden een oogje in het zeil , want dat was nodig , en ze waren er steeds bij om de opbrengst van de vangst te incasseren . Die Pannégen stonden goed hun man en zorgden ervoor dat de zaken niet uit hun koers geraakten .

Het grootste deel van de middenslagvisserij zat na enkele jaren in de handen van de Pannenaars . Als ik deze benaming gebruik , dan bedoel ik ook meteen al deze die afkomstig waren uit de Westhoek , dus ook deze uit Koksijde en Oostduinkerke . Het was gedaan met de armoede en dat kon men goed merken . Stilaan zochten ze een betere woongelegenheden en de ene wilde niet meer onderdoen voor de andere . Voor de mannen werd het een statussymbool een lederen vest te dragen, en later , toen een nieuwe rij mooie huizen werd gebouwd langs de de Smet de Nayerlaan , gingen vele families aldaar wonen zodat dit eindje laan de naam kreeg van " De Reke van de leren Vesten " . De werkzaamheid en spaarzaamheid van deze nieuwe categorie vissers kreeg aldaar zijn bekroning .

Dit alles weze de inleiding om er op te wijzen dat het ijle-haringseizoen een grote rol speelde in de oude vismijn . Het negatieve was dat de aanvoer van verse vis sterk terugliep gedurende een paar wintermaanden en de vishandel in het algemeen hier sterk onder leed .

De aanvoer van IJslandse vis bleef normaal . Grote vis van betere kwaliteit kon ingevoerd worden maar voor het tekort aan kleine vis werd door de Oostendenaars meer en meer beroep gedaan op Zeebrugge . Op Nieuwpoort kon men niet veel rekenen . Een paar handelaars uit dit aanvoerhaventje kwamen zelf hun vis aanbieden , pakhuis tot pakhuis . Ik herinner me het meest vrouw Vanelverdinghe en het echtpaar Vandenabeele gezien te hebben . Ze brachten hoofdzakelijk wijting mee , die niet gegut was , rog en pladijs .

Voor onze firma , Auguste Pede , bracht de haringcampagne echter de hoofdbrok van de inkomsten met zich mee . Andere zendingen dienden maar om de zaak gaande te houden .

De drukte begon echter reeds met het sprotseizoen , dat vroeger begon dan dit van de ijle haring . Dan kwam de zoon van een Duitse klant zich hier een tijdje vestigen, Herr Hopp , een schone , grote jongeman . Ook andere firma's kregen afgevaardigden van hun respectievelijke klanten tijdelijk bij zich . Vanuit Oostende regelden deze dan de bestellingen .

Sprot en schie-haring werd steeds op staal verkocht in het sprotkot . Tengevolge van deze manier van verkopen waren de betwistingen niet uit de lucht en ik zal maar dadelijk zeggen dat de daugnieten en de leperds in beide kampen zaten , zowel bij de vissers als bij de handelaars . Achter dit hoofdstuk zet ik dan ook graag een punt .

Haring was van veel groter belang dan sprot en werd overwegend naar Duitsland gezonden . Een eigen cliënteel hadden wij omzeggens niet daar we schier uitsluitend werkten tegen commissieloon voor één grote firma . De eigenaar van deze zaak verbleef gedurende het ganse haringseizoen te Oostende en had zijn bureeltje boven het café van Oscar Cavereel . Dat was vlak tegenover het sprotkot . Van daar uit nam hij telefonisch contact met zijn klanten in Duitsland . De bestellingen werden dan door ons uitgevoerd .

Hij bracht ook zijn secretaresse mee , een vrouwmens als een dragonder . Met hun beidjes begonnen ze reeds om 3 uur in de ochtend te telefoneren . Niemand in het huis Cavereel kon nog een oog dicht doen want in die tijd SPRAK men niet met het buitenland ; men bulderde met het buitenland !

Heer Isaacson betekende dus heel wat voor onze zaak en het was maar normaal dat hij bij het begin van het seizoen , samen met onze baas , éénmaal uitgenodigd werd om te eten ten huize van de heer Pede . Mevrouw vertoonde zich echter nooit en weigerde beslist mee aan tafel te zitten . " Avec un Boche ? JAMAIS !! " That's the spirit ! Was het soms Blücher niet die te Waterloo de boel was komen bederven ?

Hierop aansluitend wil ik er maar dadelijk bijvoegen dat heer Isaacson gedurende de oorlog vergast werd in een concentratiekamp . Kort na zijn laatste oponthoud bij ons , in de oude vismijn , werd zijn zaak in beslag genomen en ging over in niet-joodse handen . In 1933 nam Hitler immers de macht over . Nadien kwamen dus andere Duitse vertegenwoordigers .

Deze machtsovername had ook voor de uitvoer naar Duitsland grote gevolgen . Er kwam een strenge deviesiencontrole en de betalingen bleven langer uit . Dit was niet steeds verlies want een paar jaar later , bij devaluatie van de Belgische frank, hebben de haringexporteurs een flinke stuiver bijverdiend .

Gedurende mijn eerste winter verbleef ook Isaacson junior te Oostende . Daar het zijn bedoeling was de Franse taal aan te leren werden wij verzocht uitsluitend deze taal te gebruiken wanneer we met hem gesprekken voerden . Lutz was een aangename jongen in de omgang en bezat veel zin voor humor . Hij leefde heel sober en we zagen nooit dat hij maaltijden verbruikte in een spijshuis . Toen ik hem vroeg wanneer en waar hij at , dan antwoordde hij in zijn eigenaardig Frans : " Oh ? Une pistouille et un vjerre d'eau , ça me suffit . "

Ik ging dikwijls een straatje om met hem en uit onze gesprekken bleek dat hij vóór alles Jood was . Volgens hem was Elisabeth Bergner de grootste actrice , was Siegfried Arno de beste komieker en waren sigaretten Simon Arzt onvertrefbaar .

Daarbij had hij soms nog gelijk ook . Van Lutz kreeg ik allerlei anti-Nazipublikaties toegestopt . Deze werden te Parijs uitgeven door uitgeweken Joden . o.a. Leopold Schwarzschild .

In tegenstelling met zijn vader kon hij uit Duitsland vluchten zodat ik hem na de oorlog heb teruggezien in het uniform van de gealliëerde strijdkrachten .

Vader Isaacson was een klein , dik mannetje , en ik verdacht hem ervan meer van het leven te genieten dan zijn zoon Lutz . Dat kon men terloops merken wanneer de aangekochte haring buitengewoon vers was . Hij hield dan een haring bij de kop en stak hem met de staart de lucht in... " Stramm wie ein Jungen von zwanzig Jahr ! " zei hij dan bewonderend , terwijl zijn oogjes waterden van de deugd .

Vader en zoon Isaacson symboliseerden op dat kritieke ogenblik een toekomstbeeld . Datzelfde beeld behoort nu tot het verleden . Maar dat is alles een andere geschiedenis . Ik heb deze personages echter binnengehaald in functie van de rol die ze speelden bij onze firma gedurende de haringcampagne .

o
o

Met het oog op het haringseizoen had de baas een nieuw initiatief genomen . Hij had met een reder-visser een akkoord gesloten bij dewelke hij deze dagelijks telefonisch zou oproepen op zee . Op die manier zou hij dan zo vroeg mogelijk alle vooruitzichten krijgen in verband met de vangst . Dat heeft hij enkele keren gedaan maar een praktisch resultaat heeft dat niet gegeven . Voor ons was het wel een bron van lol want deze reder had een eigenaardige lapnaam en onze baas gebruikte deze steeds bij zijn gesprekken over Oostende-Radio . Dat klonk dan zo : " Allo , allo , is dat daar de Schietter , de Schietter ? Over ." Antwoord : Jaa't , 't is hier de Schietter , de Schietter . Over ." En alzo werd er vijfminuten lang ge-Schietterd terwijl wij ons in alle bochten krulden om niet in onze broek te plassen en het uit te proesten .

o
o

De verkoop van sprot en haring op staal had voor rechtstreeks gevolg dat het lossen en wegen van deze soorten geschiedde op een geheel andere wijze als voor de gewone vis .

ANTHONY
100934-21

De koper moest zelf de manden leveren en deze werden niet , zoals in het andere geval , door de reder gehuurd aan de bennenverhuurders Lotte Vanhee of Weduwe Lenaers met schoonbroer Charel . De grote haringkopers dienden dus steeds over een grote hoeveelheid manden te beschikken , maar meestal was de voorraad onvoldoende , zodat de vissers soms een stormloop moesten inzetten om het eerst aan het lossen van hun vangst te kunnen beginnen . Het wegen geschiedde op de kaai zelf onder toezicht van een door de koper aangestelde weger .

Over deze wegers moet ik een woordeke meer schrijven . Zoals hoger gezegd was er in die jaren veel werkloosheid en niet alleen onder het werkvolk , maar ook onder bedienden en gediplomeerden . Deze schare werd tegen de winter aangedikt door de velen die gedurende het zomerseizoen een tijdelijk onderkomen hadden gevonden . Velen lieten zich dan ook inlijven als weger bij de haringkopers . Wat betekende dit ? Alleen maar dat ze op de lijst van de geattitreeerden werden ingeschreven en dat ze moesten aanwezig zijn op het ogenblik dat er haring werd aangekocht . Dan werden er evenveel wegers aangeduid als er vangsten waren die moesten gelost worden . Dit geschiedde willekeurig of volgens een aangelegde lijst . Een afwezige weger werd onverbiddelijk geschraapt .

Er waren natuurlijk meer wegers ingeschreven dan de baas ooit zou gebruiken want deze wilde zeker spelen . Wat zag men dan ? Gezien sprot en haring van 's morgens vroeg tot laat in de avond werd verkocht moesten die sukkelaars van wegers de hele dag rondrentelen in afwachting dat er voor hen werk zou zijn . Om zich op te warmen waren ze aangewezen op de vele herbergen waar ze soms meer verteerden dan ze verdienden want , men make zich geen illuzies , hun verdiensten waren langs de zeer magere kant . Al was mijn eigen loon onbeduidend , dan was ik nog beschaamd wanneer ik , als kassier , hun loonzakje moest overhandigen . Onder deze mensen vond men tenslotte toch onderwijzers en gediplomeerde boekhouders . Een van hen werd later schepene te Bredene .

De aangestelde wegers werden bij hun taak , die anders niet zwaar was , streng op de vingers gekeken door de bazen . Ze waren ertoe aangezet zoveel mogelijk overgewicht te krijgen , al moesten ze daartoe met getrokken messen staan tegenover de visser die de geloste manden bijvulde . Hun karige boterham hing hier van af .

Top-baas Isaacson rekende op dit overgewicht wanneer zijn wagons in vrac moesten gelaten worden . Op een vracht van tienduizend kilos haring werden geregeld een tiental manden uitgespaard en dat was een zoet winstje extra . Toch liep het in één geval mis . Als illustratie vertel ik het historietje in 't kort .

Gedurende het ijle-haringseizoen werd deze vis ook op zon-en feestdagen verkocht en verzonden . Alleen Kerstdag maakte hierop een uitzondering .

Bijgevolg viel er te werken met Nieuwjaar zoals op de andere dagen , en tot laat in de avond . Maar daarom werd niet nagelaten een stevige pint , een gul-aangeboden druppel en de traditionele nieuwjaarspoesters naar binnen te gieten . 't Zijn de dagen , niet waar ? En het werk ? Ja , het werk werd gedaan , de haring werd geladen , maar ik zeg niet hoe . In ieder geval , om tien uur 's avonds vertrok de trein met bestemming Duitsland en de meestergast kwam op het bureel met de laatste gegevens . Maar hij vond zijn boekje niet meer , dat boekje waarin hij alles optekende : De nummers van de wagons , het getal manden dat per wagon geladen was en wie daarbij werd tewerkgesteld . En Louis , met zijn zatte kop , kon maar niet denken waar hij zijn boekje achtergelaten had .

's Anderendaags hoorden we waar het ding aangeland was . En het stormde ! Isaacson werd opgebeld door zijn klant Zenzius uit Wanne-Eickel , die heel flegmatisch begon : " Herr Isaacson , als uw Verlademeister nog Nieuwjaar viert , dan moet ge ervoor zorgen" en zo voort . Dan begon hij de lijst af te ratelen van de wagons die hij sedert het begin van het seizoen ontvangen had , met nummers en al , en de hoeveelheden die in werkelijkheid waren geladen . En of mijnheer Isaacson wilde een kredietnota opmaken ?

't Was natuurlijk Louis die de boter opge-eten had . Het boekje was uit zijn borstzak gegleden bij het vullen van een wagon die voor Herr Zenzius bestemd was .

We werkten dus zondag-weekdag van 's morgens vroeg tot de haringtrein om tien uur 's avonds vertrok , maar er werden aan de bureelbedienden geen overuren betaald . Het schijnt mij nu ongelooflijk dat ik toen werkte aan tien frank per dag en dat ik , in acht genomen het getal uren dat ik present was , drie kwartje-frank per uur waard werd geacht !

De knechten kregen wel een klein supplement gedurende de haringtijd en dit volgens het aantal wagons dat door hen werd geladen . Hun normaal loon was : De meesterknecht : 225 fr. per week , een normale pakhuisknecht 200 fr. en een ongeschoolde kreeg 175 fr. Dat was niet erg veel en dezen die veel pintjes dronken , aan één frank stuk , moesten maar hun plan trekken . De meesten trokken hun plan want in de vismijn bestond daartoe wel gelegenheid

Het meeste wat hier voorafgaat heeft betrekking op het winterseizoen . Maar ook voor de vismijn werd het zomer . Het werk dat er nog was veranderde van aanschijn . De verzendingen naar het binnenland daalden geweldig in aantal eens dat de vasten achter de rug was . De mensen waren vis-moe en de kleinhandelaars , die gedurende de winter wat vis meepikten , beschikten over geen middelen om deze te bewaren . Eens dat de warmte in de lucht zat kwamen de zendingen toe zonder ijs en de waar was een paar uur na de aankomst bijna niet meer te verkopen . Na Pasen werden dan ook veel bedienden en werklieden tijdelijk afgedankt .

Bij ons was er natuurlijk ook minder werk maar dat betekende nog niet dat we 's avonds vroeg naar huiskonden . Het was traditie bij onze firma dat er ten vroegste om zeven uur gesloten werd en deze gewoonte bleef ook behouden in mijn tijd . Waarom een reglement uit het jaar 1880 veranderen wanneer dit de standing van de firma zou kunnen aantasten ? Ook de zondagvoormiddag dienden we present te zijn .

Voor de baas was dit geen probleem . Hij dronk in de namiddag zijn pintjes bier en kwam tegen zes uur de briefwisseling afwerken . De bedienden verveelden zich ondertussen stierlijk . Op onze hoge stoel gezeten lieten we de yo-yo op en neer draaien . Alle jonge gasten liepen met zo'n ding op zak . We moesten er echter wel voor zorgen dat we aan het werk waren wanneer de baas de trap opstormde . We haalden dan maar een map met geklasseerde facturen overhoop en herbegonnen dan , piano , piano...

Als ik , jaloers op de mensen die lekker op een omgekeerde mand in het zonnetje zaten te luieren , even de benen wilde rekken , dan kon ik altijd ergens in de vismijn enkele facturen ontvangen . Op enkele uitzonderingen na geschieden alle betalingen in baar geld . De officiële betaaldag was de zaterdag en de meeste geldverhandelingen gebeurden in open lucht . Er werd veel onderling gekocht en verkocht in de voorweek zodat het een gedurig uitwisselen was van facturen en centen . De vele visvrouwtjes bezaten natuurlijk geen bank- of postrekening . Wanneer iemand het woord " postcheck " liet vallen wanneer men hem een rekening aanbood , dan werd deze dadelijk met een scheef oog bekeken en werd zonder meer aanzien als een slechte betaler . " Er is daar geen GELD ! " zegden ze .

" Slechte betaler " genoemd te worden in de vismijn was de enige belediging die ernstig opgenomen werd . Men mocht anders gelijk wie een hele paternoster schuttingwoorden naar het hoofd slingeren zonder enig effect te bereiken . Al deze woorden behoorden immers tot de alledaagse woordenschat . Alleen het verwijt " slechte betaler " mocht ge niet uitspreken .

Een gewone hartelijk begroeting onder jonge vissers ging gewoonlijk als volgt , al bestonden en bestaan nog tientallen varianten :

" Héwel luizaard , lope gie hier ook ? "

" 'k Goan e kèèr e dok of zesse op je muule geven..."

" Gauw , niewèèrd , 'k goan e kèèr e pinte in je muule gaan gieten . "

En weg zijn ze om zoals het goede vrienden past , samen een pint te drinken .

De vissers hadden bijna allen een lapnaam en het is eigenaardig dat in de vismijn het geven van lapnamen niet gebruikelijk was . " Schele , Rosten , Bulte , Neuze " kwamen wel veelvuldig voor , maar deze hoedanigheidswaarden zijn van geen tel .

Naarmate het zomerseizoen naderde wijzigde zich de aanvoer . Veel schepen bleven ophouden want de marktprijs daalde geweldig . IJslandse vis was niet meer zo gegeerd en veel soorten werden opgekocht door de vismeelfabriek " Pescator " tegen 5 frank de mand van 50 kilo . Andere soorten echter , zoals Schotse schol , die gedroogd werd , waren zeer in trek . Dat was zomervis . Ook de kleine kreeftjes , of langoustines , verschenen op de markt . Deze werden sedert enkele tijd , direkt na verkoop , gekookt door een paar specialisten . Oscar Cattoor , of " Speeke " was hiermee begonnen en had dadelijk succes .

Nieuwe gezichten verschenen bij de veiling , de winkeliers van de kust die schier uitsluitend werkzaam waren tijdens het toeristisch seizoen en het vooral gemunt hadden op de fijne vissoorten .

Op het uur dat de markt begon was er al een grote hoeveelheid vis gestolen en ook weggeschonken . Dat is ook een aspekt eigen aan de vismijn . Het is precies of de vis een waardevol produkt is . Iemand die vijf frank in geld steelt zal men met de vinger nawijzen maar wanneer iemand betrappt wordt bij het scheef slaan van een mand vis dan zal men slechts oordelen dat de man geen geluk heeft gehad , deze keer . Dat stelen schijnt tot de verworven rechten en de geplogenheden te behoren.

De meeste reders waren nogal goedgeefs wanneer kennissen of collegas hen vroegen of ze geen " visje " konden krijgen . Van deze bereidwilligheid werd misbruik gemaakt door tientallen parasieten die , wanneer ze eenmaal een slachtoffer hadden gevonden , zich voor jaren vastzogen . Sommigen onder hen , die bijvoorbeeld een openbaar ambt bekleedden en meenden zekere rechten te hebben , gingen zelfs van schip tot schip om hun " zootje " op te vragen . We noemden hen " de topers " . Er waren zelfs " beroepstoppers " die leefden van de geschooide vis .

Omdat deze mensen , volgens mij , tot de folklore van de vismijn behoren , wil ik van een van hen een portret schetsen . De man was eigenlijk fotograaf en had met de vismijn rechtstreeks noch onrechtstreeks iets te zien . Maar om aan vis te geraken had hij een goede taktiek uitgewerkt . Eerst , tegenover de vishandelaars : Hij maaktje een fototje van het pakhuis , met de baas en het personeel erbij , vervaardigde een mooie vergroting - eventueel ingekaderd - en offreerde zijn werk gratis aan de bazin . Dat brak het ijs , en hoe kon men aan zo een vriendelijke mens een visje weigeren . De goede ziel werd vriend ten huize , kwam wekelijks zijn visje halen en dat was dat .

Tegenover de vissers deed hij het anders : Hij begon een praatje te slaan met de reder , bebofte de vangst , en wendde zich vervolgens tot de vrouw van de reder . Daar haalde hij zijn grote troef boven onder vorm van een ronde blikken doos . Hier staken spekjes in , naar ieders smaak : mentjes , Chlorodijntjes , vlienderspekjes , zeemspanjes , groentjes , zuurtjes en pekkoekjes . Hij trakteeerde gul . En vriendelijk ! Ge kunt dat aan geen mens vertellen ! De uitkomst kunt ge raden . Het werden dure spekjes . Ze raakten hem nooit meer kwijt . Zakken vis sleepte hij wekelijks naar huis , en dat heeft hij tientallen jaren gedaan . Hij behoefde niet te werken .

En zo vond men in de vismijn allerlei gasten die met het bedrijf niets te maken hadden , maar door iedereen gekend , niet meer uit het beeld weg te denken waren .

o
o o

Gedurende het zomerseizoen lieten we kabeljauw sturen uit Hull en tarbot uit Aberdeen ten behoeve van de viswinkeliers langsheen de kust . Deze vis kwam toe te Zeebrugge met de Harwichboot . Dit deed de bazen ertoe besluiten een camionette te kopen , en dat was een hele gebeurtenis . Men moet weten dat in die tijd geen enkele vishandelaar uit Oostende zijn klanten bediende per vrachtwagen en er liepen bij ons slechts een paar gammele wagentjes rond voor het plaatselijk vervoer .

Deze gewichtige aankoop , die ook de nodige kennis van zaken vereiste , kon men niet overlaten aan onze baas . Hierbij moest de top ingeschakeld worden , en dat was Pede junior . Hij kende tenminste wat van autos .

Toen het ding de vismijn kwam binnengereden schrokken we ons een bult . Het was een Ford uit het jaar 21 die zeker al een half miljoen kilometer afgeboid had , maar de reputatie had onverwoestbaar te zijn . Met een ijzerdraad en een bolletje ijzermastiek kon men elk defekt herstellen .

1	Matille Blaere	15	René Velthof
2	Vercammen - Brugge	16	Charles Gilles
3	Valère Leveke	17	Louis Reilzen
4	Een Bruggeling	18	Oscar Vantuyghem
5	Henri Aspeslagh	19	Mamsel Claeys - Brugge
6	Jerome Leveke	20	Rykiere
7	Robert Hessens	21	Frans Rau
8	Gustaaf Osterwind	22	Octave Passchijn
9	Edmond Lombaert	23	Oktaaf Wijffels - Gent
10	Arthur Fontaine	24	Jan van Neptune
11	Jan Leveke	25	Jan Tant
12	Frans Verbanck	26	Berten Roelandt
13	Herman Gitsels	27	Stansje Devos - Brugge
14	François Dieusart	28	Timmerman
		29	Jef Verhulst

GHOSTERWIND

SCORE

27

ANTONY
160834-25

Gezien het mijn werk was om samen met de autobestuurder Staf - die maar één oog had - de vis af te halen te Zeebrugge , was ik dra op de hoogte van de fouten en kwaliteiten van het Fordje . De stuurcabine bezat slechts halve deurtjes en de voorruit was niet erg breed . Wanneer we vroeg in de ochtend , rond vijf uur , naar onze bestemming vertrokken , dan versteeven we van de koude al was het midden in de zomer . We zaten half buiten , praktisch onbeschermt . Afgezien daarvan was het ritje wel aangenaam . Alles lag nog te rusten uitgezonderd de duizenden wilde konijntjes die nog volop aan het stoeien waren in de duinen .

Bij de terugtocht moest ik me naar buiten laten hangen want dan kon men het niet uithouden van de hitte die door de motor in de stuurcabine werd gejaagd . Onderweg werden de kisten met kabeljauw bij de klanten afgezet . Dat waren stevige , maar onhandige bakken met een nettoinhoud van 65 k° .

Die ingevoerde vis werd vlot verkocht , maar tegen het einde van het seizoen was het geraadzaam uit de ogen te kijken . Op 1 september was het afgelopen . Eénmaal bleven we met een hele zending tarbot aan ons been . Niemand wilde er nog van , en gezien van invriezen te dien tijde nog geen sprake was , moesten we maar zien dat we ze op een andere manier kwijt te raken . We leverden toen aan een drietal kloosters en we hadden ook een drietal klantjes voor 2 kilo vis per week . Al deze mensen hebben weken naeen tarbot gekregen . De ene week was de vis groen , de volgende week was ze blauw en de laatste week was het restje doorschijnend . Precies in de laatste week kregen we nog een klant bij , een kasteelvrouwe uit de provincie Luxemburg . Ze schreef ons dat haar kinderen moesten vis eten op aanraden van de dokter en dat ze bijgevolg de nadruk legde op de kwaliteit . Geen verlet . Tarbot ! We hebben nooit meer iets gehoord van haar want bij die ééne zending is het gebleven . Haar zwakke kinderen hebben het zeker niet overleefd ...

o
o o

De mensen die in de vismijn werkten woonden zo een beetje overal , maar de meeste pakhuisknechten en vislossers vond men toch in de onmiddellijke omgeving . Dat was het Visserskwartier . In het jaar 1932 waren de levensomstandigheden tamelijk geworden , hetgeen wil zeggen dat veel nog te wensen overliet . Tien jaar tevoor was alles nog veel slechter . Dat merkt men goed wanneer men de vrouwentypes bekijkt die vastgelegd werden in het jaar 1922 door de nooitvolprezen fotograaf Antony . Na de toch zo korte tijdspanne van tien jaar was alles zo veel anders geworden .

De gehele overgang heb ik meegemaakt . In de eerste jaren na de oorlog krioelde het in de huizen nog van ratten en de oude gebouwen schreeuwden om wat verf . De kinderen liepen rond met kletsoppen omwille van de luizen . Ik zat er ook mee geplaagd en wekelijks werd mijn haar gewassen met " Milanaise " of petrol . Mijn grootmoeder gaf me telkens een kwartje wanneer ik haar toeliet mijn haar te kammen met de luizekam . De beestjes pletsten neer op een blad papier en daar drukte ik ze dood . Ik beleefde daar plezier aan , maar dat liet ik niet merken wegens het snoepgeld dat ik daarmee verdiende .

Over ratten kan ik meespreken . Wij hadden er thuis natuurlijk ook want ze zwermden rond vanuit de vismijn . Toen verscheen onze Bobby op het toneel . Dat was een kruising tussen een gewone fox en een scotsch-terrier . Dat nijldige teefje zou weldra een legendarische reputatie verwerven als rattevanger . Duizenden ratten werden door haar verdelgd . In het stal van Vandewijngaerde heeft ze er eens veertig gedood in één uur tijd toen aldaar het stro werd verlegd . Soms gebeurde het dat in de vismijn de verkoop moest stilgelegd worden want Bobby kon als een bezetene te werk gaan wanneer ze ergens een rat wist zitten waar ze niet goed bijkon . Geloof me vrij ; dat is geen jagerslatijn . Toen begonnen de vissers de hond mee te nemen naar zee en bij de terugkeer was het schip ratvrij . Daardoor vervreemde Bobby van ons . Ze was bedorven .

o o

De mensen beschikten over niet veel plaatsruimte om te wonen - zoals ik hoger al zei - en leefden zo goed als het maar kon in twee kamers per gezin . In de woningen was ook geen lopend water en dat kwam de netheid niet ten goede . In ieder huis nestelden een hoop kinderen en overall hing steeds de geur van gebakken vis . Dat was de dagelijkse kost . Mijn moeder , die over de tapkast veel confidenties moest aanhoren vanwege haar klanten , moest steeds maar luisteren naar klachten over het gemis aan privacy die de echtparen ondervonden . Het is dan ook niet verwonderlijk dat de mannen met tegenzin naar huis gingen en liever tot 's avonds laat in de herbergen bleven hangen . De kinderen werden dan uitgestuurd om hun vader te bewegen naar huis te trekken , wat zelden lukte .

De vrouwen hadden dus verre van een plezierig leven . Hun enig verzet bestond erin 's avonds op de stoep te zitten en een praatje te slaan . Mochten ze éénmaal de man vergezellen naar de herberg , dan dronken ze schijnheilig een Globeke . Achter de rug van de man gingen ze echter in de voormiddag Stout drinken en fabriekpateetjes eten in het verkoop-alleswinkeltje van Dove Lène en andere plaatsen . Alles verbeterde voor velen onder hen toen in 1927 bij ons " De verenigde Vismijnvrienden "

werd gesticht . Ze werden opgenomen in deze machtige groep zodat het verenigingsleven hen toeliet uitstapjes te ondernemen , en samen met de echtgenoot plezier te maken .

De kinderen leefden op straat . In en rond de vismijn was gelegenheid genoeg om te spelen , en gedurende het zomerseizoen werd het spel zeker niet onderbroken vóór tien uur 's avonds . Ik ben er zeker van dat de oude kinderspelen hetlangst werden in ere gehouden in het Visserskwartier .

Herbergen waren er zeker genoeg in de omgeving van de vismijn en de meesten deden goede zaken . De drukst bezochte lagen tegenover de twee voornaamste uitgangen . Dat waren de volgende : Oscar Cavereel , Peellaert , Het Meivisje , Mietje Deckmijn , Henri Lauwereins . Deze hadden alle een gemengd klienteel . Het hoekje om , tegenover het monument van de gesneuvelden , waren er nog twee goede cafés die uitsluitend bezocht werden door de grote bazen , of de " menhèren " als ge wilt : de " Shakespeare " en de " Maritime " .

Ons werkvolk ging meestal een eindje verder de kaai op , bij " Tjoerel " , een van de zeldzame herbergen in de omgeving waar zij zich konden vergapen aan een " serveuse " .

Reeds om vijf uur in de ochtend werden de herbergen geopend , en soms nog vroeger . Bijzonderlijk in de winter was dit nodig want veel volk was , in open lucht , reeds aan het werk vanaf middernacht . De werklieden waren tegen de ochtend verkleumd van de koude en ze snakten naar een tas warme koffie met een druppel . Gedurende de eerste uurtjes van de dag werd bijna niets anders besteld .

Voor de herbergiers was er echter een grote risico aan verbonden . De drankwet moest nageleefd worden en daarom waren de de accijsbedienden of " aksieziens " steeds op stap . Op ieder ogenblik van de dag konden ze in een of andere gelegenheid binnenvallen en het huis afzoeken naar sterke drank . De ene na de andere werd gesnapt , en ik geloof dat we de enige zijn die , wonder genoeg , niet werden betrappt gedurende al deze jaren . We kregen dikwijls genoeg het bezoek van de " aksieziens " maar ze hebben nooit iets gevonden . Steeds vernamen we van hen dat we waren verklikt , en ze noemden ook namen . Meestal waren het nieuwe uitbaters van herbergen die ons een kool wilden stoven en ons een veertiendaagse sluiting wilden aan het been lappen om op die manier ons klienteel te " erven " .

Ik weet alleen maar te spreken hoe het bij ons ging . Over het debiet hadden mijn ouders zeker niet te klagen , maar ze hadden het dan ook lastig . De ganse voormiddag was het pikken en maaien . Na de noen was het wat kalmer , maar 's avonds was het

weer volle bak . Er werd gezongen en gekletst , geruzied en ge-
kaart - wat samenging . Men kon de tabaksrook snijden met een
mes , en vanwaar ze de adem haalden om te zingen is me nu nog
een raadsel . Gewoonlijk was het " Dikke (Richard) Vos " die
het eerste liedje aanhief , en dat was onveranderlijk :
" Arme weeuwen ... om te schreeuwen ... dat zijn wij..."

De anderen deden mee , en dan begon de volgende :
" Tantifeir , die grote beir
Tieggers, apen , lèèuwen...olifanten schrèmen...
't Chiemenas... van 't vrouwgeslacht...
Riedt al goed te peirde... èèrste klas !

Het eindigde gewoonlijk met een lang stapellied , in de
aard van : " Is da nu gein dikke koente ?... Jaa't , dat is e
dikke koente ! ... enz .

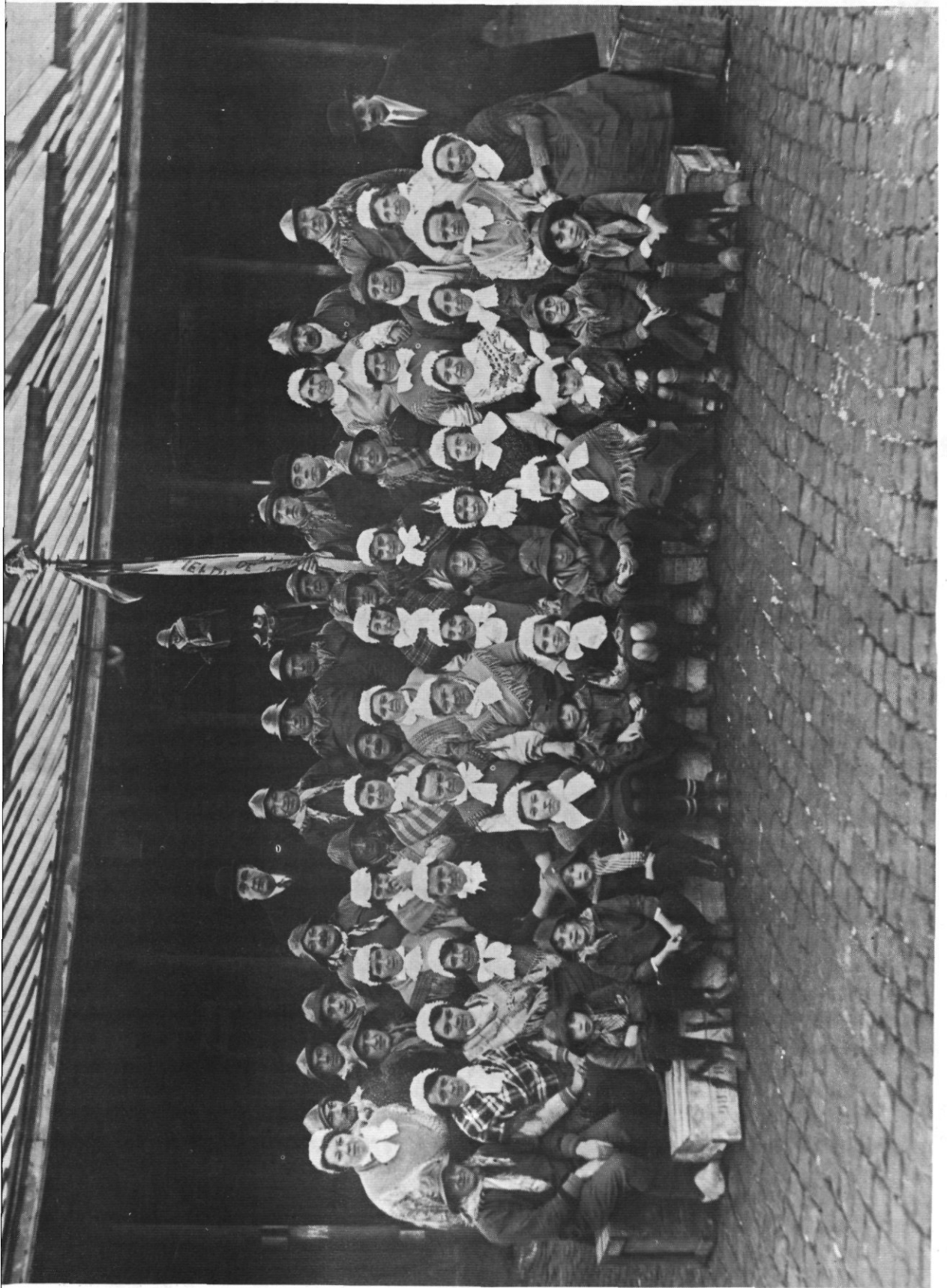
Er werd al eens echt ruzie gemaakt ook , met als gevolg
een blauw oog , maar dat was eerder zeldzaam . Bijzonderlijk
gedurende een verkiezingsstrijd werd er heftig gediscutierd en
namen werden om ter luidst uitgedalmd : " Buul ! - Baels ! -
Buul ! - Baels ! - Buul ! " (Adolf Buyl , die de hemel weet
waarom , zijn straat kreeg te Oostende . En welke straat !!)

Was het dan te verwonderen dat dergelijke hechte en
vrolijke bende ertoe kwam een vereniging te stichten ? Dit ge-
beurde onder volgende omstandigheden :

Er zou te Oostende een karnavalstoet uitgaan . Ik ga nu
terug tot het jaar 1927 . Het was Albert Lanoye die , tussen
pinten en druppels in , het idee vooropzette om met onze klan-
ten in groep op te stappen in deze stoet , met de vrouwen mee ,
en allen gekleed in folkloristisch vissersplunje . Iedereen vat-
te vuur en een grote groep werd gevormd want er was nog veel
echte kledij te vinden voor de vrouwen ;sjaals , kaketuuten
en baaien rokken . Voor de mannen waren hier geen problemen .
Op een platte wagen van vervoerbaas Lanoye werd een bemande
open boot meegevoerd . Het succes dat deze onvervalste bende
oogste , onder de naam van " De LUSTIGE Vismijnvrienden " , was
enorm .

Berten Lanoye was zo opgetogen dat hij trakteerde met
een enorme gerookte hesp . Deze hesp werd door mijn moeder ge-
kookt en daardoor werd nog een stevige erwtensoep verkregen .
Dat alles werd opgediend met stokbrood . De mensen hebben zich
verpoeft ge-eten .

Het kon natuurlijk daarbij niet blijven en zonder dralen
werd de vereniging gesticht . Het werd een liefdadigheidsmaat-
schappij die zou geld ophalen ten bate van de weduwen en wezen
van op zee verongelukte vissers . De " Gemeenschappelijke Kas "
bestond toen nog niet .

De groep groeide gestadig aan en telde op zeker ogenblik meer dan tweehonderd verklede mannen , vrouwen en kinderen. Het volgende jaar namen ze deel aan de Vindictivestoet met een eigen wagen die een stoomtrawler moest voorstellen . Hierop hebben ze Pee (Louis) Dedrie geplaatst die aan het publiek werd voorgesteld als " De heldhaftige Zeekapitein . (Louis had gedurende de oorlog acties gevoerd tegen vijandelijke duikboten) . Ikzelf en mijn vriendje Georges Rassaert fungeerden als matrozen .

Het geheel was geboren uit een milde grap tegenover Pee. Ik druk op het woordje " mild " want dikke Louis was een graaggeziene figuur , Hij was trouwens de auteur van het lijflied van de Vismijnvrienden : " De Noordzee in " . Hijzelf was in de wolken over de eer die hem betoond werd .

De leden van de maatschappij leerden ook groepsdansen aan . De oefeningen gingen door in de vismijn zelf , na sluitingsuur . De kring had bijgevolg zijn naam niet gestolen .

Eens zover mochten ze hun kloeffedansen vertonen ter gelegenheid van allerlei optochten in binnen- en buitenland . De bijval was overal even groot .

De afgang begon na de verhuis naar de nieuwe vismijn . Vele banden werden verbroken , de herberggroepjes vielen uiteen. De meesten voelden zich onthaemd . Het vervolg is trouwens ook hier mijn zaak niet meer ...

De mooiste groepsfoto werd genomen door Antony in 1930 - referentie 20-3-30-1 .

En jawel , de dag kwam toch dat we moesten verhuizen naar de nieuwe vismijn . Niemand van ons dacht er eigenlijk nog aan want steeds hoorden we dat er nog veel te doen was , dat er veel niet deugde aan het gebouw en dat de sluizen afgekeurd waren . De beslissing kwam dus eerder onverwacht . De heer John Bauwens , verontwaardigd over de opgelopen vertraging , was even goeie dag geen zeggen aan koning Albert, en van dan af kon het niet rap genoeg gaan . Op het einde van de zomer was het dan zo ver ... Jaak de Poliesje midde voor 't laatst de bel.

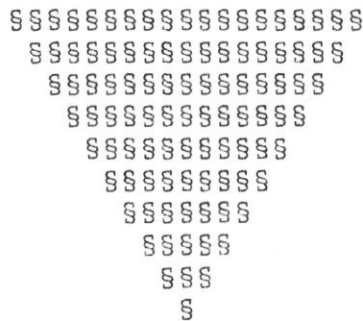
De koning was ondertussen verongelukt .

Ik wist toen nog niet dat ik een paar maanden later een eigen bedrijf zou oprichten . Ik was pas negentien en zee-on-varen . In twee jaar tijd had ik echter geleerd wat ik NIET moest doen , en dat was al iets om mee te beginnen .

Ik droom nog dikwijls dat ik de oude vismijn binnenkom. Het is steeds de zelfde droom : Er is geen mens en alle poorten van de pakhuizen staan wijd open . Ik ga enkele trappen op en kijk even rond in de burelen . Papieren liggen verstrooid op de grond en hier en daar staat nog een oud meubel . Iedereen schijnt hier overhaastig en in paniek te zijn gevlucht ...

Ik droom ook nu nog dat ik in het " Meivischje " binnentreed . Er zijn nooit klanten en mijn moeder is alleen . Ze is erg oud geworden en ze weent .

Richard VERBANCK

I N H O U D

=====

- blz.1 - de vismijn en ik
 2 - mijn afgang op school
 3 - naar de vismijn
 4 - wijzigingen sedert de oorlog
 5 - nieuwe pakhuizen
 6 - crisis -- ons pakhuys
 7 - binnenzicht van het pakhuys
 8 - ons bureel
 9 - kategoriën vishandelaars
 10 - verse vis en andere
 11 - vis kopen
 12 - visgroothandelaarsters
 13 - viswuuwetjes en viswuuven
 14 - gedragingen van voorgaande
 15 - Madame
 16 - Mijnheer en Junior
 17 - De visafslag
 18 - Luxemburg
 19 - Zakenreizen - - menhèren
 20 - vrouwelijke bedienden
 21 - visprijzen
 22 - manden en ijs
 23 - verzenden van vis
 24 - vervoerders - - vistekort
 25 - verenigingen van visgroothandelaars
 26 - Pannenaars en Pannégen
 27 - ijle haringseizoen
 28 - Isaacson en Zoon
 29 - telefoneren via Oostende-radio
 30 - De wegers
 31 - tekorten bij het laden - - lonen
 32 - verveling gedurende de zomer
 33 - de zomermarkt
 34 - " toppers " - - onze camionette
 35 - tarbot en nog eens tarbot
 36 - luizen en ratten - - levenswijze rond de vismijn
 37 - herbergen
 38 - stichting Vismijnvrienden
 39 - " De verenigde vismijnvrienden " - - einde vismijn
 40 - dromen

SSSSSSSSSS

I L L U S T R A T I E S

1 - 10 oktober 1922 - Netje Schramme , het Musselwuvetje van 't Sas , trakteert met snuif . Links achter haar : vrouw Frans Degroote (Schipper die in 1921 de " Boula-Matari " naar Congo gevoerd heeft) Geheel links : Guustje Vanwetter . Achter Netje : Fred Rommelaere . Met de handen in de voorschootzakken : vrouw Martinsen (Majutje) . Gedeeltelijk zichtbaar : Pierre Deprez en Jules Baels Jr.

2 - 1931 - Jaak de Poliesje deelt beurtnummers uit aan de sprotvangers die hun staal naar het Sprotkot brengen . Men herkent o.a. : rechts " de Soepvrouw " , en verder : Tille Hubrouck , Maurice Bailleul , Miel Ostyn , André Bogaert , Ardaen (Petit-Belge) , Gusten Wolle , Meyers , vrouw Monteyne.

Aan het Sprotkot hangen een paar interessante aanplakbrieven : Een voor de inhuldiging van " Het Blauwhuis " op 10 oktober 1931 , een voor de herziening van de kiezerslijsten , en vooral deze die een " Boxe Gala " aankondigt : De gebroeders Van Haverbeke betwisten de hoofdkampen , terwijl Karel Sys nog onderaan bengelt .

3 - 11 september 1934 - Het straatje met vooraan het pakhuis van Camille Willems met bediende Robert Van Outryve en werklieden Frans en Louis Decler en Allary .

Met de stootwagen : Frans Devriendt . In zijn deurgat staat , in zijn gewone houding , Frans Tjaeckx . Met de handen in de zakken : Zoon Ryckewaert uit Ukkel .

4 - 24 september 1923 : Groep met haringhaaien of latours . Op de foto staan o.a. Frans Verbanck , Gustaaf Vannieuwenhuysse , twee zoons Debeen , Vanstechelman , Gustaaf Verkeyn , Eulalie Molleman , Bulte Carbon , Oscar Vantypghem , Madeleine Nassel , Henri Lamoot , Jaak Maertens , Richard Mollet , Florent Brunet , Edward Brouckxon . Vooraan , gehurkt : Frans Cloet , Juul Balbaert en Arthur Maes .

5 - 10 september 1934 - Panoramazicht op de verkoop , met vaporewagen . Zijn herkenbaar : Schandevael Adolf , René Velthof , Louis Dierickx-Vissers , vrouw Emery , Charles Brijs , Julia Wittewrongel , Fernand Zonnekeyn , Luie Jan , Victor Declercq-Asmus , Octaaf Wijffels , Angèle Vandenbroucke , vrouw Verhiest , Jef Durand , Constance Devos , Elodie Verschelde , Rose Bailleul , Oscar Vansteeger , Pierre Vansteeger , Eufrasie Derudder , Basile Demaker , August Volbrecht , Emma Derudder , Richard Declercq , Edgar Brunet .

6 - 16 augustus 1934 : De personen zijn aangeduid bij de foto zelf . Tengevolge van herhaald reproducieren zijn rechts een paar mensen weggevallen .

7 - Groep " Vismijnvrienden " . Het aantal leden was toen al beduidend kleiner geworden maar we hebben deze foto verkozen omdat ze genomen werd in de vismijn en ieder duidelijker herkenbaar is dan met grotere groepen het geval is . Enkele namen : in burger : bij de vlag Frans Rau , voorzitter , boven links : Jaak Maertens , en geheel rechts : Albert Janssens . Verder : Isidoor Pincket , René Deknuydt , Frans Geryl , Louis Westerlinck , Gusten Eylandt , Pierre Naesen , Frans Gryson , Richard Devos , Gusten Vandenbrande , Gustaaf Milh , Albert Deroo , Sarah van Swansels , Zeebroeck , Dove Lène . Verder zijn er de vrouwen en kinderen van de voorgaanden .

